ĢENERĀLADVOKĀTES ELEANORAS ŠARPSTONES [*ELEANOR SHARPSTON*] SECINĀJUMI,

sniegti 2010. gada 20. maijā[1]

1. Vecāku, kuri nekad nav bijuši precējušies un kuri ir pārtraukuši iepriekšējo kopdzīvi, strīds par aprūpes tiesībām attiecas uz dvīņiem, no kuriem viens šobrīd atrodas Vācijā ar savu māti, bet otrs Spānijā ar savu tēvu. Spānijas tiesa ar pagaidu rīkojumu aprūpes tiesības pār abiem bērniem ir piešķīrusi tēvam, kurš vēlas panākt šī rīkojuma atzīšanu un izpildi Vācijā. Vācijas *Bundesgerichtshof* (Federālā augstākā tiesa) lūdz norādes, vai šāds pagaidu rīkojums ir jāatzīst un jāizpilda citā dalībvalstī tādā pašā veidā kā kompetentas valsts tiesas spriedums, ar kuru aprūpes tiesības piešķirtas galīgi.

Tiesiskais regulējums

2. Iesniedzējtiesa jautā Tiesai par "Briseles II a" regulas[2] 2. panta 4. punkta, 20., 21. un nākamo pantu interpretāciju. Tomēr arī citi regulas panti ir attiecināmi uz šo lietu.

Preambula

3. Regulas preambulā citu starpā ir ietverti šādi apsvērumi:

"(2) Eiropadome sanāksmē Tamperē apstiprināja tiesas spriedumu savstarpējās atzīšanas principu par pamatu patiesas tiesiskuma telpas izveidei un kā prioritāti noteica apmeklējuma tiesības.

[..]

1 — Oriģinālvaloda — angļu.

2 — Padomes 2003. gada 27. novembra Regula (EK) Nr. 2201/2003 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi laulības lietās un lietās par vecāku atbildību un par Regulas (EK) Nr. 1347/2000 atcelšanu (OV L 338, 1. lpp.; turpmāk tekstā — "regula" vai, ja nepieciešams to nošķirt no citām regulām, — "pašreizējā regula").

(5) Lai nodrošinātu vienlīdzību attiecībā uz visiem bērniem, šī regula attiecas uz visiem lēmumiem par vecāku atbildību, tostarp uz bērnu aizsardzības pasākumiem, neatkarīgi no saiknes ar laulības lietu.

[..]

(12) Šajā regulā noteiktais piekritības pamats lietās par vecāku atbildību ir izveidots, ņemot vērā bērna intereses, jo īpaši tuvuma kritēriju. Tas nozīmē, ka piekritība ir, pirmkārt, bērna pastāvīgās dzīvesvietas dalībvalstij, izņemot dažus gadījumus, kad pastāvīgā dzīvesvieta mainīta saskaņā ar vienošanos starp personām, kam ir vecāku atbildība.

[..]

(16) Šai regulai nevajadzētu liegt dalībvalstu tiesām veikt pagaidu pasākumus, tostarp aizsardzības pasākumus steidzamos gadījumos attiecībā uz personām vai īpašumu, kas atrodas šajā valstī.

(17) Ja bērns ir nelikumīgi aizvests vai aizturēts, nekavējoties jāpanāk bērna atpakaļatdošana, un šai nolūkā piemēro 1980. gada 25. oktobra Hāgas konvenciju [3], kuru papildina šīs regulas noteikumi, jo īpaši tās 11. pants. [..]

[..]

(21) Dalībvalstī taisītu spriedumu atzīšana un izpilde jābalsta uz savstarpējas uzticēšanās principu, un neatzīšanas iemesli jāsaglabā noteiktā minimuma līmenī.

(22) Publiskie akti un nolīgumi starp pusēm, kuri ir piemērojami vienā dalībvalstī, jāuzskata par līdzvērtīgiem "spriedumiem" atzīšanas un izpildes noteikumu piemērošanā.

[..]

(23) Eiropadome sanāksmē Tamperē savos secinājumos (34. punktā) uzskatīja, ka spriedumi ģimenes lietās "automātiski jāatzīst visā Savienībā bez nekādiem starpposmu procesiem vai iemesliem

3 — Konvencija par starptautiskās bērnu nolaupīšanas civiltiesiskajiem aspektiem, kas noslēgta 1980. gada 25. oktobrī (turpmāk tekstā — "1980. gada Hāgas konvencija").

izpildes atteikšanai". Tādēļ spriedumi par saskarsmes tiesībām un spriedumi par atpakaļatdošanu, kas izcelsmes dalībvalstī apstiprināti atbilstoši šīs regulas noteikumiem, jāatzīst un jāizpilda visās pārējās dalībvalstīs, nepieprasot nekādu turpmāku procedūru. Pasākumus šādu spriedumu izpildei arī turpmāk reglamentē valsts tiesību akti.

(24) Apliecībai, kas izsniegta, lai veicinātu sprieduma izpildi, nevajadzētu būt pārsūdzamai. Tā ir labojama tikai gadījumos, kad pieļauta būtiska kļūda, proti, ja tā neprecīzi atspoguļo spriedumu.

[..]"

Regulas uzbūve

4. Regula attiecas gan uz laulību lietām, gan vecāku atbildības lietām. Daži no tās noteikumiem ir attiecināmi tikai uz vienu vai otru jomu, tajā pašā laikā citi noteikumi ir piemērojami abās jomās. Turpmāk es izklāstīšu vienīgi tos noteikumus, kas attiecināmi uz šajā lietā izskatāmajiem vecāku atbildības jautājumiem. Tomēr var būt noderīgi atgādināt regulas kopējo uzbūvi.

5. Regulas I nodaļa attiecas uz piemērošanas jomu un definīcijām, un šī nodaļa ietver 1. un 2. pantu. II nodaļa attiecas uz piekritību, un tā ir iedalīta trīs iedaļās: 1. iedaļa (laulības šķiršana, laulāto atšķiršana un laulības atzīšana par neesošu) ietver 3.–7. pantu; 2. iedaļa (vecāku atbildība) – 8.–15. pantu, un 3. iedaļa (kopīgie noteikumi) – 16.–20. pantu. III nodaļa par atzīšanu un izpildi ietver sešas iedaļas: 1. iedaļa (atzīšana) ietver 21.–27. pantu; 2. iedaļa (pieteikums par izpildes pasludināšanu) – 28.–36. pantu; 3. iedaļa (kopīgie noteikumi 1. un 2. iedaļai) – 37.–39. pantu; 4. iedaļa (ar saskarsmes tiesībām saistītu spriedumu un to spriedumu izpilde, kuros noteikta bērna atpakaļatdošana) – 40.–45. pantu; 5. iedaļa (publiskie akti un nolīgumi) – 46. pantu, un 6. iedaļa (citi noteikumi) – 47.–52. pantu. IV nodaļa par sadarbību starp centrālajām iestādēm lietās par vecāku atbildību ietver 53.–58. pantu. V nodaļa par saistību ar citiem aktiem ietver

59.–63. pantu, turpretim VI un VII nodaļa, kas attiecīgi ietver pārejas noteikumus un nobeiguma noteikumus, iekļauj atlikušo teksta daļu.

Piemērošanas joma un definīcijas

6. Saskaņā ar 1. panta 1. punkta b) apakšpunktu un 2. punkta a) apakšpunktu regulu neatkarīgi no tiesas iestādes būtības piemēro civillietās, kas ir saistītas ar vecāku atbildības iegūšanu, īstenošanu, deleģēšanu, ierobežošanu vai izbeigšanu, tai skaitā it īpaši uzraudzības [aprūpes] tiesībām un saskarsmes tiesībām.

7. Regulas 2. pantā ir paredzētas vairākas definīcijas. Tajā it īpaši ir paredzēts:

"1) termins "tiesa" attiecas uz visām tām iestādēm dalībvalstīs, kurām ir jurisdikcija lietās, uz ko, ievērojot 1. pantu, attiecas šīs regulas darbības joma;

[..]

4) ar terminu "spriedums" ["nolēmums"] saprot [..] dalībvalsts tiesas spriedumu [nolēmumu], kas saistīts ar vecāku atbildību, neatkarīgi no tā, kā spriedums [nolēmums] var tikt dēvēts, tostarp, dekrēts [spriedums], rīkojums vai lēmums;

5) ar terminu "izcelsmes dalībvalsts" saprot dalībvalsti, kurā izdots izpildāmais spriedums;

6) ar "izpildes dalībvalsti" saprot dalībvalsti, kurā pieprasīta sprieduma izpilde;

7) ar terminu "vecāku atbildība" saprot visas tiesības un pienākumus attiecībā uz bērna personu vai bērna īpašumu, kuras piešķir fiziskai vai juridiskai personai ar spriedumu, likumu izpildi vai nolīgumu, kam ir juridisks spēks. Jēdziens ietver uzraudzības [aprūpes] tiesības un saskarsmes tiesības;

8) ar terminu "persona, kam ir vecāku atbildība" saprot jebkuru personu, kam ir vecāku atbildība par bērnu;

9) termins "uzraudzības [aprūpes] tiesības" ietver tiesības un pienākumus, kas attiecas uz rūpēm par bērnu, un jo īpaši tiesības noteikt bērna dzīvesvietu;

10) termins "saskarsmes tiesības" ietver jo īpaši tiesības ierobežotā laikposmā paņemt bērnu uz vietu, kas nav viņa pastāvīgā dzīvesvieta;

11) ar terminu "nelikumīga aizvešana vai aizturēšana" saprot bērna aizvešanu vai aizturēšanu, ja:

a) ar to tiek pārkāptas uzraudzības [aprūpes] tiesības, kas iegūtas ar spriedumu, likumu vai nolīgumu, kuram ir juridisks spēks saskaņā ar tās dalībvalsts tiesību aktiem, kurā bija bērna pastāvīgā dzīvesvieta tieši pirms aizvešanās vai aizturēšanas;

un

b) aizvešanas vai aizturēšanas laikā uzraudzības [aprūpes] tiesības atsevišķi vai kopīgi tika faktiski īstenotas vai arī tās tiktu šādi īstenotas, ja nebūtu notikusi aizvešana vai aizturēšana. Uzraudzību [aprūpi] uzskata par kopīgi īstenotu, ja saskaņā ar lēmumu vai likumu viena persona, kam ir vecāku atbildība, nevar lemt par bērna dzīvesvietu bez citas personas piekrišanas, kam ir vecāku atbildība.

[..]"

Piekritība

8. Regulas 8. pantā, kas attiecas uz vispārējo piekritību lietās par vecāku atbildību, ir paredzēts:

"1. Dalībvalsts tiesām ir piekritīgas lietas par vecāku atbildību par bērnu, kura pastāvīgā dzīvesvieta ir šajā dalībvalstī brīdī, kad tiesā iesniegta prasība.

2. Uz šā panta 1. punktu attiecas 9., 10. un 12. panta noteikumi."

9. Regulas 9. pantā ir paredzēts:

"1. Ja bērns likumīgi pārvietojas no vienas dalībvalsts uz citu un iegūst tajā jaunu pastāvīgu dzīvesvietu, bērna iepriekšējās dzīvesvietas dalībvalsts tiesām, atkāpjoties no 8. panta, saglabājas piekritība trīs mēnešus pēc pārvietošanās, lai varētu labot tādu spriedumu par saskarsmes tiesībām, kas izdots šajā dalībvalstī, pirms bērns pārvietojās uz citu valsti, ja persona, kam atbilstoši spriedumam par saskarsmes tiesībām ir saskarsmes tiesības, turpina pastāvīgi dzīvot bērna iepriekšējās pastāvīgās dzīvesvietas dalībvalstī.

2. Šā panta 1. punktu nepiemēro, ja persona, kam ir saskarsmes tiesības un kas minēta 1. punktā, ir pieņēmusi bērna jaunās pastāvīgās dzīvesvietas dalībvalsts tiesu piekritību, piedaloties šajās tiesās notiekošos tiesas procesos bez to piekritības apstrīdēšanas."

10. Regulas 10. pants attiecas uz piekritību bērna nolaupīšanas gadījumos. Īsumā šajā pantā ir noteikts, ka, ja bērns ir nelikumīgi aizvests vai aizturēts citā dalībvalstī, kura līdz tam brīdim nebija bērna pastāvīgā dzīvesvieta, bērns automātiski neiegūst jaunu dzīvesvietu, kas noteiktu jaunās dalībvalsts tiesu piekritību, tādējādi sākotnējās dalībvalsts tiesas saglabā piekritību (11. pantā ir iekļauti noteikumi par rīkojuma izdošanu bērna atpakaļatdošanai šādos gadījumos).

11. Regulas 12. pants attiecas uz vienošanos par piekritību. It īpaši saskaņā ar 12. panta 3. punktu tiesas procesos, kas neattiecas uz pieteikumiem par laulības šķiršanu, laulāto atšķiršanu vai laulības atzīšanu par neesošu, dalībvalsts tiesai var būt piekritība lietās, kas attiecas uz vecāku atbildību, ja a) bērnam ir būtiska saikne ar attiecīgo dalībvalsti, it īpaši, ja vienai no personām, kurām ir vecāku atbildība, pastāvīgā dzīvesvieta ir šajā dalībvalstī vai ja bērns ir šīs dalībvalsts pilsonis; un b) tiesu piekritību skaidri vai citādi nepārprotami pieņēmušas visas puses brīdī, kad tiesā ir iesniegta prasība, un ja tas ir bērna labākajās interesēs [4].

12. Regulas 13. panta 1. punktā ir noteikts, ka, ja nevar noskaidrot bērna pastāvīgo dzīvesvietu un nevar noteikt piekritību, pamatojoties uz 12. pantu, piekritība ir tās dalībvalsts tiesām, kurā atrodas bērns.

13. Regulas 15. pants atļauj tiesai, kurai ir piekritība izskatīt lietu pēc būtības, izņēmuma kārtā nodot lietu citas dalībvalsts, ar kuru bērnam ir īpaša saikne, tiesai (it īpaši, ja tā ir bērna jaunās vai iepriekšējās pastāvīgās dzīvesvietas valsts, bērna pilsonības valsts vai tās personas, kurai ir vecāku atbildība, pastāvīgās dzīvesvietas valsts), ja šī tiesa ir labākā atrašanās vietā tiesas spriešanai un ja tas ir bērna labākajās interesēs.

4 — Lai arī, iespējams, tas nav tieši attiecināms uz šo lietu, saskaņā ar 12. panta 1. punktu tiesai, kurai saskaņā ar 3. pantu ir piekritīgs pieteikums par laulības šķiršanu, laulāto atšķiršanu vai laulības atzīšanu par neesošu, ir piekritība visās lietās, kas attiecas uz vecāku atbildību, ja a) vismaz vienam no laulātajiem ir vecāku atbildība un b) piekritību ir skaidri vai citādi nepārprotami pieņēmuši laulātie un personas, kurām ir vecāku atbildība, kad tiesā ir iesniegta prasība, un ja tas ir bērna interesēs.

14. Regulas 17. pantā ir noteikts, ka dalībvalsts tiesai pēc savas iniciatīvas ir jāpaziņo, ka tai nav piekritības, ja tai ir iesniegta prasība, kura nav tai piekritīga, bet kura ir piekritīga citas dalībvalsts tiesai.

15. Regulas 19. pants attiecas uz *lis pendens* un saistītajām prasībām. Tajā it īpaši ir paredzēts:

"[..]

2. Ja prasības, kas attiecas uz vecāku atbildību par vienu bērnu un kas balstītas uz tā paša pamata, starp tām pašām pusēm ir iesniegtas dažādu dalībvalstu tiesās, tiesai, kurā prasība iesniegta kā otrajā, pēc savas iniciatīvas ir jāaptur tiesvedība, līdz tiek noteikta tās tiesas piekritība, kurā pirmajā iesniegta prasība.

3. Ja tiek noteikta tās tiesas piekritība, kurā pirmajā iesniegta prasība, tiesai, kurā prasība iesniegta kā otrajā, jāatsakās no piekritības par labu pirmajai.

[..]"

16. Regulas 20. pantā ar nosaukumu "Pagaidu pasākumi, tai skaitā aizsardzības pasākumi" ir paredzēts:

"1. Steidzamos gadījumos šīs regulas noteikumi neliedz dalībvalsts tiesām noteikt tādus pagaidu pasākumus, ieskaitot drošības pasākumus, attiecībā uz personām vai lietām minētajā dalībvalstī, kurus attiecīgajā dalībvalstī paredz likums, arī tad, ja saskaņā ar šo regulu lietas izskatīšana pēc būtības piekrīt citas dalībvalsts tiesai.

2. Pasākumus, kas minēti 1. punktā, pārtrauc piemērot brīdī, kad dalībvalsts tiesa, kurai saskaņā ar šo regulu ir piekritība [izskatīt lietu] pēc būtības, ir veikusi pasākumus, ko tā uzskata par atbilstošiem."

Atzīšana

17. Regulas 21. pantā tiktāl, ciktāl tam ir nozīme, ir paredzēts:

"1. Dalībvalstī pasludināts spriedums pārējās dalībvalstīs atzīstams bez kādas īpašas procedūras.

[..]

3. Neskarot šīs nodaļas 4. iedaļu, jebkura ieinteresētā puse, ievērojot šīs nodaļas 2. iedaļā paredzētās procedūras, var pieprasīt lēmumu par to, lai spriedums tiktu vai netiktu atzīts.

[..]

4. Ja kāda sprieduma atzīšanu izvirza kā iepriekš izlemjamu jautājumu kādas dalībvalsts tiesā, tiesa drīkst izlemt šo jautājumu."

18. Regulas 23. pantā ir noteikti sprieduma neatzīšanas pamati attiecībā uz spriedumiem, kas saistīti ar vecāku atbildību. Īsumā šie pamati ir saistīti ar sabiedrisko kārtību, bērna vai kādas puses neuzklausīšanu, pretrunām ar agrāku spriedumu vai bērna novietošanas procedūras pārkāpumiem. Šķiet, ka ne uz vienu no šiem pamatiem nav atsauces, ka tie būtu nozīmīgi šajā lietā.

19. Regulas 24. un 26. pantā attiecīgi ir aizliegts (sprieduma izpildes dalībvalstī) apstrīdēt izcelsmes dalībvalsts tiesas piekritību vai pārskatīt spriedumu pēc būtības.

Izpilde

20. Regulas 28. panta 1. punktā ir paredzēts:

"Spriedums, kas nosaka vecāku atbildības īstenošanu attiecībā uz bērnu, kas taisīts [pasludināts] kādā dalībvalstī un ir izpildāms šajā dalībvalstī, un ir ticis nosūtīts, ir jāizpilda citā dalībvalstī, ja pēc kādas ieinteresētās puses pieteikuma tas izsludināts par tur izpildāmu."

21. Saskaņā ar 30. panta 1. punktu prasības iesniegšanas procedūru reglamentē izpildes dalībvalsts tiesību akti. Atbilstoši 30. panta 3. punktam, skatot to kopsakarā ar 37. un 39. pantu, pieteikumam pievieno a) sprieduma norakstu, kas atbilst nosacījumiem, pēc kuriem var konstatēt tā autentiskumu, un b) apliecību, ko izsniegusi izcelsmes dalībvalsts kompetentā tiesa vai iestāde, izmantojot regulas II pielikumā doto veidlapas paraugu. Šī apliecība būtībā ir noformēta saraksta veidā, kurā ir ietvertas norādes par tiesu, kas taisījusi spriedumu, pusēm un attiecīgo bērnu, un par spriedumu, tā izpildi izcelsmes dalībvalstī un sprieduma būtiskāko saturu.

22. Saskaņā ar 31. panta 1. un 3. punktu tiesa, kurā ir iesniegts pieteikums par sprieduma

izpildi, sagatavo lēmumu nekavējoties, nepārskatot spriedumu pēc būtības. Šajā tiesvedības posmā personai, pret kuru lūgta izpilde, un bērnam nav tiesību iesniegt nekādus iesniegumus attiecībā uz pieteikumu. Tomēr jebkura puse saskaņā ar 33.–35. pantā noteiktajiem noteikumiem var pārsūdzēt lēmumu par pieteikumu. Saskaņā ar 31. panta 2. punktu pieteikumu var noraidīt tikai kāda no 23. pantā noteiktajiem iemesliem dēļ (lai gan, iespējams, tas var arī tikt noraidīts, ja nav ievērots kāds no 28. panta 1. punktā paredzētajiem nosacījumiem — izpilde izcelsmes dalībvalstī un dokumentu nosūtīšana atbildētājam).

Pārrobežu sadarbība

24. Regulas 53. pantā ir noteikts, ka dalībvalstis izveido centrālās iestādes, kas palīdz šīs regulas piemērošanā. Saskaņā ar 55. pantu šo iestāžu uzdevumos attiecībā uz gadījumiem, kas īpaši skar vecāku atbildību, ietilpst saziņas starp tiesām sekmēšana, it īpaši 15. panta (kas atļauj nodot lietu tiesai, kam ir labāka atrašanās vieta tiesas spriešanai) piemērošanas nolūkā.

Publiskie akti un nolīgumi

Prejudiciālie jautājumi

23. Regulas 46. pantā ir paredzēts:

25. Jāpiebilst, ka regula tika pieņemta, pamatojoties uz EKL 61. panta c) punktu un 67. panta 1. punktu, kas ietverti EK līguma trešās daļas IV sadaļā par vīzu politiku, patvēruma politiku, imigrācijas politiku un citu politiku, kas saistīta ar personu brīvu pārvietošanos.

"Dokumentus, kas oficiāli sastādīti vai reģistrēti kā publiskie akti un kas ir izpildāmi vienā dalībvalstī, un arī nolīgumus starp pusēm, kas ir izpildāmi dalībvalstī, kurā tie tikuši noslēgti, atzīst un pasludina to izpildi ar tādiem pašiem nosacījumiem kā spriedumus [nolēmumus]."

26. Attiecīgi, kamēr Līgums bija spēkā (līdz 2009. gada 30. novembrim), saskaņā ar EKL 68. panta 1. punktu tikai tiesa, kuras nolēmumus saskaņā ar attiecīgās valsts tiesību sistēmu nevar pārsūdzēt, varēja lūgt

Eiropas Kopienu Tiesu sniegt nolēmumu par tās interpretāciju.

27. Tomēr kopš 2009. gada 1. decembra, kad stājās spēkā Līgums par Eiropas Savienības darbību, EKL 68. panta 1. punkts ir atcelts un turpmāk ne tikai tiesu, kuru nolēmumus nevar pārsūdzēt, bet arī pārējo tiesu kompetencē ir iesniegt lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu jautājumos, kas ir iekļauti apskatāmajā jomā.

28. Turklāt (gan pirms 2009. gada 30. novembra, gan pēc tā) tiesa, kuras nolēmumus nevar pārsūdzēt, ne tikai var, bet tās pienākums ir iesniegt šādu lūgumu, ja tā uzskata, ka ir vajadzīgs Tiesas lēmums par šo jautājumu, lai tā varētu sniegt spriedumu [5].

29. Visbeidzot, Tiesa attiecīgajā gadījumā gan pēc iesniedzējtiesas lūguma, gan pati pēc savas ierosmes (un ņemot vērā gala mērķi pēc iespējas ātrāk sasniegt ilgtermiņa stabilitāti maza bērna dzīvē) lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu šajā jomā var izskatīt īpašā, steidzamā tiesvedībā saskaņā ar Tiesas statūtu 23.a pantu un Tiesas Reglamenta 104.b pantu.

Eiropas Savienības tiesību akti, kas pieņemti pirms regulas

30. Regula ir Eiropas Kopienas (tagad Eiropas Savienības) tiesību organiskas pilnveidošanās procesa daļa, kas aizsākās ar 1968. gada Briseles konvenciju [6], kas tagad gandrīz pilnībā ir aizstāta ar Regulu (EK) Nr. 44/2001 [7]. Tomēr šie tiesību akti neattiecas uz jautājumiem par vecāku atbildību, kas pirmo reizi tika noteikti (lai gan tikai saistībā ar precētu pāru bērniem) Regulā (EK) Nr. 1347/2000 [8], kas tagad ir atcelta un aizstāta ar pašreizējo

5 — Attiecīgi EKL 234. panta un LESD 267. panta trešā daļa.

6 — 1968. gada 27. septembra Briseles konvencija par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komerclietās. Konsolidētā konvencijas versija ar grozījumiem, kas ir veikti ar četrām Pievienošanās konvencijām, ir publicēta OV 1998, C 27, 1. lpp. Tā joprojām ir piemērojama Dānijas un citu dalībvalstu attiecībām, kā arī attiecībā uz noteiktām aizjūras teritorijām.

7 — Padomes 2000. gada 22. decembra Regula par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komerclietās (OV 2001, L 12, 1. lpp.) ar grozījumiem — saukta arī "Briseles regula".

8 — Padomes 2000. gada 29. maija Regula par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi laulības lietās un lietās par abu laulāto vecāku atbildību par bērniem (OV L 160, 19. lpp.) — saukta arī "Briseles II regula". Šī regula lielā mērā ietver iepriekšējā tiesību akta noteikumus — Briseles II konvencijas par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi laulības lietās (OV 1998, C 221, 2. lpp.) noteikumus, kas faktiski nekad netika ratificēta, bet par kuras izstrādāšanu ir paskaidrojošs ziņojums (Borasa [*Borrás*] ziņojums, turpat, 27. lpp.).

regulu [9]. Tomēr daudzi no to noteikumiem attiecībā uz spriedumu atzīšanu un izpildi, it īpaši attiecībā uz pagaidu pasākumiem, ir līdzīgi regulas noteikumiem. Jautājumos, kur tas tā ir, judikatūra un citu iestāžu dokumenti [10], kas attiecas uz šiem noteikumiem, var būt noderīgi arī pašreizējās regulas kontekstā.

31. Nevienā tiesību aktā, kas pieņemti pirms regulas, nav iekļauti noteikumi par piekritību attiecībā uz lietām par vecāku atbildību, kas tiktu skatītas atsevišķi no laulības lietām.

32. Attiecībā uz *lis pendens* Briseles konvencijas 21. pantā Regulas Nr. 1347/2000 11. pantā un Regulas Nr. 44/2001 27. pantā ir ietverti noteikumi, kuriem ir tādas pašas *mutatis mutandis* sekas kā pašreizējās regulas 19. panta 2. un 3. punktam [11].

33. Attiecībā uz pagaidu pasākumiem Regulas Nr. 1347/2000 12. pantā bija iekļauts noteikums, kam bija identiska redakcija pašreizējās regulas 20. panta 1. punktam [12], un Briseles konvencijas 24. pantā un Regulas Nr. 44/2001 31. pantā ir ietverts būtībā līdzīgs noteikums.

34. Attiecībā uz spriedumu atzīšanas jomu līdzīgi noteikumi tiem, kas minēti iepriekš [13] (lai gan tie nav identiski), ir atrodami Briseles konvencijas 26.–29. pantā, Regulas Nr. 1347/2000 14., 15., 17. un 19. pantā un Regulas Nr. 44/2001 33.–36. pantā. Tomēr spriedumu neatzīšanas pamats saprotamu iemeslu dēļ ir īpašs attiecībā uz katra pasākuma veidu un ne Briseles konvencija, ne Regula Nr. 44/2001 pilnībā neaizliedz izcelsmes valsts tiesas piekritības apstrīdēšanu, un to arī neaizliedz pašreizējās Regulas 24. pants.

35. Attiecībā uz spriedumu izpildes jomu Briseles konvencijas 31. un nākamo pantu,

9 — Bija arī Komisijas starppriekšlikums Padomes regulai par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi lietās par vecāku atbildību (COM(2001) 505, galīgā redakcija, OV C 332 E, 269. lpp.), kas nekad netika pieņemta.

10 — Tiesa, piemēram, daudzos gadījumos kā ieteikumus ir izmantojusi Ženāra [*Jenard*] ziņojumu par Briseles konvenciju (OV 1979, C 59, 1. lpp.) un Šlosera [*Schlosser*] ziņojumu par Konvenciju par Dānijas, Īrijas un Lielbritānijas Apvienotās Karalistes pievienošanos (turpat, 71. lpp.). Borasa ziņojums, kas minēts 8. zemsvītras piezīmē, līdzīgi var sniegt dažas norādes Regulas Nr. 1347/2000 un tās pēcteces — pašreizējās Regulas — interpretācijai, kā arī norādes var sniegt paskaidrojuma raksti dažādiem Komisijas priekšlikumiem par regulām.

11 — Skat. iepriekš 15. punktu.

12 — Skat. iepriekš 16. punktu; tas ir identisks arī iepriekš 8. zemsvītras piezīmē minētās Briseles II konvencijas 12. pantam (izņemot, ka vārda "konvencija" vietā ir lietots vārds "regula").

13 — Skat. iepriekš 17.–19. punktu.

Regulas Nr. 1347/2000 21. un nākamo pantu un Regulas Nr. 44/2001 38. un nākamo pantu noteikumos ir ietvertas noteiktas paralēles ar regulas 28. un nākamo pantu noteikumiem [14].

36. Visbeidzot, attiecībā uz publisko aktu un nolīgumu jomu Briseles konvencijas 50. un 51. pantā un Regulas Nr. 44/2001 57. un 58. pantā ir paredzēta spriedumu izpilde atbilstoši līdzīgiem noteikumiem, kādi ir iekļauti regulas 46. pantā [15], lai gan Regulā Nr. 1347/2000 nebija iekļauts šāds noteikums.

37. Savā turpmākajā vērtējumā es atsaukšos precīzāk uz šiem iepriekš pieņemtajiem noteikumiem tādā apmērā, kā tas var būt lietderīgi regulas interpretācijai.

Starptautiskie tiesību akti, kas pieņemti pirms Regulas

38. Tomēr, kā tas, iespējams, ir raksturīgi tiesību aktam, kas attiecas uz ģimenes tiesībām — regulai ir vairāk nekā viena priekšteču līnija.

39. Pirmā Hāgas konvencija [16], kas attiecās uz aizbildnības pār nepilngadīgajiem noteikšanu, tika noslēgta 1902. gadā [17]. To lielā mērā aizstāja 1961. gada Bērnu aizsardzības konvencija [18]. Pēdējai minētajai konvencijai savukārt sekoja (lai gan lielā mērā tā nav aizstāta, jo nav pabeigta ratifikācija) pēdējā 1996. gada Hāgas bērnu aizsardzības konvencija [19].

14 — Skat. iepriekš 20.–22. punktu.

15 — Skat. iepriekš 23. punktu.

16 — Vairākas minētās Hāgas konvencijas ir atrodamas interneta vietnē (http://www.hcch.net) un Hāgas Starptautisko privāttiesību konferences publikācijās, kuras dalībnieces ir visas dalībvalstis un pati Eiropas Savienība (skat. Padomes 2006. gada 5. oktobra Lēmumu par Kopienas pievienošanos Hāgas Starptautisko privāttiesību konferencei (OV L 297, 1. lpp.), skatot to kopsakarā ar LES 1. panta pēdējo teikumu). Interneta vietnē ir ievietots arī Šteidžera [*Steiger*] ziņojums par 1961. gada konvenciju, Peresa-Veras [*Pérez-Vera*] ziņojums par 1980. gada konvenciju un Lagarda [*Lagarde*] ziņojums par 1996. gada konvenciju, uz kuriem var atsaukties.

17 — *Convention du 12 juin 1902 pour régler la tutelle des mineurs* (turpmāk tekstā — "1902. gada konvencija").

18 — Konvencija par iestāžu pilnvarām un tiesību aktiem, kas piemērojami attiecībā uz bērnu aizsardzību, kas noslēgta 1961. gada 5. oktobrī (turpmāk tekstā — "1961. gada konvencija"). Valstīm, kas ir dalībnieces gan 1902. gada, gan 1961. gada konvencijā, ir jāpiemēro pēdējā minētā konvencija. Tiktāl, ciktāl tas attiecas uz dalībvalstīm, 1902. gada konvencija joprojām ir spēkā attiecībā uz Luksemburgas, Beļģijas un Rumānijas attiecībām (skat. *Comparative study on enforcement procedures of family rights* [Salīdzinošais pētījums par spriedumu izpildi lietās par ģimenes tiesībām], Hāga: T.M.C. Asser Instituut, 2007, 84. lpp.). 1961. gada konvenciju ratificēja 11 pašreizējās dalībvalstis, tai skaitā gan Vācija, gan Spānija.

19 — Konvencija par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, atzīšanu, izpildi un sadarbību attiecībā uz vecāku atbildību un bērnu aizsardzības pasākumiem, kas noslēgta 1996. gada 19. oktobrī (OV 2008, L 151, 39. lpp.). To ir parakstījušas visas Eiropas Savienības dalībvalstis, bet šobrīd to ir ratificējušas tikai astoņas, kuru vidū nav Vācijas un Spānijas; visas pārējās dalībvalstis, izņemot Dāniju, ir pilnvarotas Eiropas Savienības interesēs vienlaikus ratificēt šo konvenciju vai pievienoties tai (skat. Padomes Lēmumu 2008/431/EK, turpat, 36. lpp.).

Saistītā jomā ir pieņemta 1980. gada Hāgas bērnu nolaupīšanas konvencija [20].

40. Papildus tam 1980. gadā ir pieņemta Eiropas Padomes Konvencija par lēmumu atzīšanu un izpildīšanu bērnu aizgādnības [aprūpes] un bērnu aizgādnības [aprūpes] atjaunošanas lietās [21].

41. Ievērojot regulas 60.–62. pantu, dalībvalstu attiecībās jautājumos, ko nereglamentē regula, būtībā paliek spēkā 1961., 1980. un 1996. gada konvencijas, ja tās ir šo konvenciju dalībnieces, lai arī tajos jautājumos, kurus tā regulē, regulai ir augstāks juridiskais spēks.

42. Attiecībā uz piekritību aizbildniecības lietās 1902. gada konvencija kompetenci būtībā piešķīra bērna pilsonības valsts iestādēm. Tomēr 7. pants paredzēja, ka, gaidot spriedumu lietās par aizbildnību un visos steidzamos gadījumos, vietējās iestādes varēja pieņemt jebkurus nepieciešamos pasākumus, lai aizsargātu bērnu pašu vai tā intereses. Konvencija neregulēja jautājumus par šādu pasākumu atzīšanu vai izpildi citās valstīs.

43. 1961. gada konvencija par prioritāru nosaka bērna pilsonības valsts likumu saistībā ar "iestādes noteikšanu bērnam", bet citos jautājumos paredz pastāvīgās dzīvesvietas valsts iestāžu kompetenci veikt pasākumus, kas vērsti uz bērna paša vai tā īpašuma aizsardzību. Saskaņā ar 7. pantu visi šāda veida pasākumi ir atzīstami visās līgumslēdzējās valstīs, bet, ja lēmuma izpilde ir nepieciešama citā valstī, tad atzīšanu un izpildi regulē vai nu tās valsts, kurā ir prasīta lēmuma izpilde, likums, vai attiecīgās starptautiskās konvencijas. 9. pantā — uz kuru 7. pantā noteiktie savstarpējās atzīšanas un izpildes noteikumi tomēr neattiecas — ir paredzēts, ka visos steidzamos gadījumos jebkuras līgumslēdzējas valsts, kurā atrodas bērns vai tā īpašums, iestāde var veikt visus nepieciešamos aizsardzības pasākumus.

44. 1996. gada konvencija neizmanto norādes uz pilsonību un visās lietās par vecāku atbildību (plaši definētas 3. pantā) piekritību piešķir tās līgumslēdzējas valsts, kurā ir bērna pastāvīgā dzīvesvieta, tiesu vai administratīvajām iestādēm. Tomēr saskaņā ar 11. pantu visos steidzamos gadījumos jebkuras līgumslēdzējas valsts, kurā atrodas bērns vai tā

20 — Iepriekš minēta 3. zemsvītras piezīmē. 1980. gada Hāgas konvenciju ir ratificējušas visas dalībvalstis.

21 — Noslēgta 1980. gada 20. maijā Luksemburgā, *European Treaty Series* Nr. 105 (turpmāk tekstā — "1980. gada Eiropas konvencija"). To šobrīd ir ratificējušas visas dalībvalstis, izņemot Slovēniju.

īpašums, iestādes var veikt visus nepieciešamos aizsardzības pasākumus, kas tiek izbeigti, tiklīdz pastāvīgās dzīvesvietas valsts iestādes ir veikušas attiecīgajā situācijā nepieciešamos pasākumus. Saskaņā ar 12. pantu līgumslēdzējas valsts, kurā atrodas bērns (citu iemeslu, nevis nelikumīgas aizvešanas vai aizturēšanas dēļ) vai kurā atrodas tā īpašums, iestādes var veikt pagaidu aizsardzības pasākumus, kuru teritoriālā iedarbība ir ierobežota attiecīgās valsts teritorijā. 23.–28. pants paredz spriedumu savstarpēju atzīšanu un izpildi regulas noteikumiem līdzīgā veidā, taču daudz vispārīgāk. Būtiski, ka 23. panta 2. punkta a) apakšpunkts atļauj izcelsmes valsts piekritības apstrīdēšanu.

45. 1980. gada Hāgas konvencijas mērķis ir a) nodrošināt bērnu, kuri nelikumīgi aizvesti uz kādu no līgumslēdzējām pusēm vai aizturēti tajā, ātru atgriešanos un b) nodrošināt to, ka aprūpes un saskarsmes tiesības saskaņā ar vienas līgumslēdzējas puses likumiem tiek respektētas arī citās līgumslēdzējās pusēs (1. pants). Cita starpā tā paredz, ka aizvešana vai aizturēšana tiek uzskatīta par nelikumīgu, ja a) saskaņā ar tās valsts tiesību aktiem, kurā bērns pastāvīgi dzīvoja tieši pirms aizvešanas, tas ir aprūpes tiesību pārkāpums un b) aizvešanas brīdī persona viena pati vai kopīgi šīs tiesības faktiski realizēja vai būtu realizējusi, ja to nekavētu aizvešana vai aizturēšana, precizējot, ka aprūpes tiesības var tikt nodibinātas ar likumu, ar tiesas vai administratīvu lēmumu vai ar vienošanos, kurai saskaņā ar attiecīgās valsts tiesību aktiem ir juridisks spēks (3. pants). Saskaņā ar 16. pantu pēc paziņojuma par bērna nelikumīgu aizvešanu vai aizturēšanu iestādēm nav jālemj par aprūpes tiesībām, kamēr nav noteikts, ka bērns neatgriezīsies, vai kamēr iesniegums par atgriešanos netiek iesniegts pieņemamā laikā.

46. 1980. gada Eiropas konvencijā nav iekļauti noteikumi par piekritību, bet tā paredz vispārīgus savstarpējās atzīšanas un izpildes noteikumus attiecībā uz lēmumiem par aprūpes tiesībām, kas piešķirtas jebkurā līgumslēdzējā valstī, un uz šiem noteikumiem attiecas noteikti izņēmumi, kas ir līdzīgi, taču daudz plašāki nekā tie, kas noteikti regulas 23. pantā [22]. It īpaši noteiktos gadījumos iestādes, kas pieņem lēmumu, kompetence var tikt apstrīdēta (9. panta 1. punkta b) apakšpunkts un 10. panta 1. punkts). Tomēr nav noteiktas atšķirības atkarībā no tā, vai pasākums ir vai nav pagaidu vai steidzams pasākums. Konvencija nosaka arī vispārīgu procesuālo kārtību lēmuma atzīšanai un izpildei, taču tā

22 — Skat. iepriekš 18. punktu.

nav tik detalizēta kā regulā noteiktā kārtība (13.–16. pants).

47. Atkārtoti jānorāda, ka es atsaukšos uz šo konvenciju noteikumiem tādā apmērā, kā tas var būt lietderīgi regulas interpretācijai.

izskatāmajā pagaidu rīkojumā. Tomēr regulas 59. panta 1. punktā ir precizēts, ka (ievērojot noteiktus izņēmumus, kas nav attiecināmi uz šo lietu) regula dalībvalstīs aizstāj "konvencijas, kas pastāv šīs regulas spēkā stāšanās brīdī, kuras noslēgtas starp divām vai vairāk dalībvalstīm un attiecas uz jautājumiem, ko reglamentē šī regula".

Fakti, tiesvedība un iesniegtais jautājums

Vācijas un Spānijas divpusējā konvencija

48. Vācijas un Spānijas divpusējā konvencija par tiesu nolēmumu, lēmumu un izpildāmu publisku dokumentu atzīšanu un izpildi civillietās un komerclietās [23] tika parakstīta Bonnā 1983. gada 14. novembrī. Tā paredz tiesas nolēmumu savstarpēju atzīšanu un izpildi (tai skaitā laulību lietās un ģimenes attiecību lietās), ko pieņēmusi vienas vai otras valsts tiesa, kas saskaņā ar konvenciju bija kompetenta to pieņemt. Šī konvencija ir minēta šajā lietā

49. Dvīņu, kuru aprūpes tiesības tiek apskatītas šajā lietā, māte ir Vācijas pilsone. Tēvs ir Spānijas pilsonis. Viņi nekad nav bijuši precējušies, bet dzīvoja kopā Spānijā no 2005. gada vidus līdz 2007. gada sākumam. Bērni — M., zēns, un S., meitene, — piedzima priekšlaicīgi 2006. gada 31. maijā. Viņu veselības stāvokļa dēļ bija nepieciešama vairākus mēnešus ilga aprūpe slimnīcā. M. slimnīcu varēja atstāt 2006. gada septembrī, bet S. neizrakstīja no slimnīcas līdz 2007. gada martam.

50. Tomēr vecāki līdz tam laikam bija izlēmuši, ka nevēlas dzīvot kopā. 2007. gada

23 — *Vertrag zwischen der Bundesrepublik Deutschland und Spanien über die Anerkennung und Vollstreckung von gerichtlichen Entscheidungen und Vergleichen sowie vollstreckbaren öffentlichen Urkunden in Zivil- und Handelssachen*; *Convenio entre España y la República Federal de Alemania sobre reconocimiento y ejecución de resoluciones y transacciones judiciales y documentos públicos con fuerza ejecutiva en materia civil y mercantil* (turpmāk tekstā — "1983. gada divpusējā konvencija").

25. janvārī viņi parakstīja līgumu, kas noteica viņu attiecību izbeigšanu. Attiecībā uz bērniem bija noteikts, ka, lai arī abi vecāki saglabāja vecāku aizgādību un aprūpes tiesības, mātei ar abiem dvīņiem bija jāatgriežas Vācijā, kur tēvam būtu saskarsmes tiesības.

51. Līgumu notariāli apliecināja abu pušu klātbūtnē un ar to piekrišanu kā *convenio regulador* (līgums, kas nosaka laulību vai līdzīgu attiecību izbeigšanu un kas jāapstiprina tiesai, lai tas būtu izpildāms [24]). Notariālajā aktā bija noteikts, ka, lai tas stātos spēkā, tas ir jāapstiprina tiesai [25] un ka puses nepārprotami piekrīt ievērot jebkurus sekojošus tiesas nolēmumus, kas attiecas uz šiem jautājumiem.

52. Tomēr, tā kā S. nevarēja izrakstīt no slimnīcas pirms plānotā aizbraukšanas datuma 2007. gada 2. februārī, māte šajā datumā aizlidoja uz Vāciju tikai ar vienu no dvīņiem — M., kā arī ar vecāko dēlu — bērnu no iepriekšējām attiecībām.

Tēva uzsāktā tiesvedība Spānijā

53. Tēvs 2007. gada 28. jūnijā iesniedza pieteikumu vietējā pirmās instances tiesā (*Juzgado de Primera Instancia No 4 de San Lorenzo de El Escorial* [Eskorialas Sanlorenco pirmās instances tiesa Nr. 4], turpmāk tekstā — "Spānijas tiesa") par "steidzamiem un tūlītējiem pagaidu pasākumiem" [26], kas piešķirtu viņam abu bērnu aprūpes tiesības un noteiktu, ka M. ir jādodas atpakaļ uz Spāniju un viņa mātei katru mēnesi būtu jāmaksā EUR 300 par katra bērna uzturēšanu.

54. Spānijas tiesa uzskatāmi izvērtēja, vai tai ir piekritīga lieta par šādu pasākumu noteikšanu, un nolēma, ka tai ir piekritība.

55. Tās rīkojumā ir norādīts, ka tēva pieteikums par pagaidu pasākumiem ir pamatots ar 1980. gada Hāgas konvencijas 1. un 2. pantu, regulu un 1983. gada divpusējās konvencijas 8. pantu attiecībā uz lietas piekritību Spānijas tiesām.

24 — Spānijas Civilkodeksa 81., 86. un 90. pants; *Ley de enjuiciamiento civil* (Civilprocesa kodekss, turpmāk tekstā — "*LEC*") 777. pants.

25 — Skat. iepriekš 23. punktā minēto regulas 46. pantu. Tomēr šķiet, ka šāds tiesas apstiprinājums vēlāk faktiski netika iegūts.

26 — Šķiet, ka "iepriekšējos" pagaidu pasākumus saskaņā ar *LEC* 771. pantu var lūgt noteikt pirms pieteikuma par laulības šķiršanu, laulāto atšķiršanu vai laulības atzīšanu par spēkā neesošu iesniegšanas, ja pamata pieteikums iesniegts noteiktā laika periodā, pēc kura beigām pieteikums netiek pieņemts. Šāda kārtība, šķiet, tika prasīta un piemērota pēc analoģijas šajā lietā, kurā vecāki nav bijuši precējušies. Papildus skat. 34. zemsvītras piezīmi tālāk.

56. Tajā arī ir norādīts, ka māte nebija ierādusies uz tiesas sēdi 2007. gada 26. septembrī [27], bet iesniedza savus rakstveida apsvērumus vācu valodā (kas tika pārtulkoti uz spāņu valodu un kurus tiesa ņēma vērā), ar kuriem apstrīdēta lietas piekritība Spānijas tiesām un pieprasīts, ka tiesvedībai ir jānotiek Vācijā, kur līdz tam laikam tā jau bija ierosināta [28]. Tiesas sēdē viņu pārstāvēja arī advokāts, kurš apgalvoja, ka M. uz Vāciju ir pārcēlies likumīgi, pamatojoties uz notariāli apstiprināto līgumu, un ka lieta, kas skar viņa intereses, ir jāizskata tur.

57. Spānijas tiesa, lemjot par tās piekritību, vispārīgi atsaucās uz "minētajiem Eiropas tiesību aktiem un Spānijas un Vācijas ratificētajām konvencijām". It īpaši tā minēja *LEC* 769. panta 3. punktu, kas nosaka piekritību vecāku pēdējās kopējās dzīvesvietas valsts pirmās instances tiesām lietās, kas attiecas tikai uz bērnu aprūpes tiesībām vai kas attiecas uz prasībām starp vecākiem par bērna uzturēšanu. Tā kā M. pastāvīgi dzīvoja Spānijā līdz 2007. gada 2. februārim, tā atsaucās arī uz 1980. gada Hāgas konvencijas 1. pantu, kas nosaka piekritību bērna dzīvesvietas valsts kompetentām tiesām.

58. Tālāk tā skaidri norāda uz regulas 19. pantu, kas attiecas uz *lis pendens*, uzskatot, ka, ja mātes uzsāktā tiesvedība Vācijā [29] ir saistīta ar tiem pašiem prasības pamatiem, ar kuriem tēva agrākais pieteikums Spānijā, Vācijas tiesai ir jāaptur tās tiesvedība.

59. Spānijas tiesa tomēr neatsaucās uz regulas 20. pantu, kas attiecas uz pagaidu pasākumiem, tai skaitā aizsardzības pasākumiem, kas veikti steidzamos gadījumos. Tas var norādīt uz to, ka tā uzskata, ka tai ir piekritība izskatīt lietu pēc būtības, nevis tikai ierobežota (fakultatīva un izņēmuma veida) kompetence noteikt steidzamus pagaidu vai aizsardzības pasākumus attiecībā uz personām tās teritoriālajā piekritībā.

60. Spānijas tiesa norādīja arī, ka advokāts, kas iesniedza apsvērumus par labu tās piekritībai, pauda šaubas par M. aizbraukšanas no Spānijas likumību, norādot, ka notariāli apstiprinātais līgums nav apstiprināts tiesā [30]. Tālāk tiesa minēja (lai arī ne tieši kā tās

27 — Savos tiesai iesniegtajos apvērumos viņa norāda, ka viņai bija jāaprūpē M., kurš tajā laikā bija slims.

28 — 2007. gada 20. septembrī; skat. 67. un nākamos punktus.

29 — Skat. 67. un nākamos punktus.

30 — Skat. iepriekš 51. punktu un iepriekš 23. punktā minēto regulas 46. pantu.

piekritības pamatojumu), ka tēvs apgalvojis, ka, parakstot līgumu, ir piespiests vai maldināts un ka notariālā akta parakstīšanas dienā vērsies policijā, lai mēģinātu apturēt mātes un bērnu aizbraukšanu uz Vāciju.

61. Kopumā šie apstākļi var rosināt domāt, ka Spānijas tiesa uzskatīja, ka regulas un 1980. gada Hāgas konvencijas izpratnē M. ir nelikumīgi aizvests, un ka tā, ievērojot regulas 10. pantu, ir saglabājusi piekritību. Tomēr rīkojumā nav skaidras norādes ne uz šo tiesību normu, ne uz 8. pantu, kas arī varētu būt pamats, lai uzskatītu, ka tā ir kompetenta, ņemot vērā situāciju saistībā ar M. pastāvīgo dzīvesvietu [31].

62. Izlēmusi, ka tai ir piekritīga lieta par iesniegumā minēto pasākumu noteikšanu, Spānijas tiesa 2007. gada 8. novembrī pieņēma rīkojumu, kas 2007. gada 28. novembrī tika labots attiecībā uz aprūpes tiesībām (turpmāk tekstā — "apstrīdētais rīkojums"). Kā steidzamu un tūlītēju aizsardzības pasākumu tā pagaidu kārtībā:

— piešķīra dvīņu aprūpes tiesības tēvam [32], vienlaicīgi *patria potestad* (vecāku aizgādību, tiesības un pienākumus) atstājot abiem vecākiem; šajā sakarā tika noteikts, ka mātei jānodod M. viņa tēvam Spānijā, tajā pašā laikā saglabājot viņai neierobežotas saskarsmes tiesības attiecībā uz abiem bērniem;

— noteica aizliegumu izvest bērnus no Spānijas teritorijas bez iepriekšējas atļaujas;

— noteica, ka bērnu pasēm ir jāatrodas pie tēva;

— noteica, ka jebkuras izmaiņas attiecībā uz bērnu dzīvesvietu ir jāapstiprina tiesai, un

— nepieņēma rīkojumu, ka mātei jāmaksā par bērnu uzturēšanu.

63. No tiesas 2008. gada 11. janvāra dokumenta, kas pievienots apstrīdētajam rīkojumam, un no *LEC* 451. un 452. panta, uz kuriem dokumentā ir atsauce, ir redzams, ka

31 — Turpretī, ja M. aizvešana uz Vāciju bija likumīga, 8. un 9. pants, lasot tos kopā, norādītu, ka viņš tur ir ieguvis jaunu pastāvīgu dzīvesvietu, kas rada piekritību Vācijas tiesām.

32 — Pirms labojumu veikšanas rīkojums piešķīra tēvam *kopējas* aprūpes tiesības; tas rīkojumā par labojumiem tika apraksts kā "būtiska kļūda".

piecu dienu laikā tajā pašā tiesā varētu tikt iesniegts pieteikums (*recurso de reposición*), lai atceltu vai mainītu rīkojumu. Spānijas valdība savos Tiesai iesniegtajos apsvērumos norāda, ka tādu rīkojumu par pagaidu noregulējumu kā apstrīdētais rīkojums nevar pārsūdzēt, bet to var mainīt vēlākas galvenās tiesvedības gaitā. Tā skaidro, ka pagaidu noregulējuma pasākumi stājas spēkā tikai tad, ja pēc tam tiek iesniegts pieteikums par lēmuma pieņemšanu pēc būtības, un šajā lietā vēlāka tiesvedība notika 2008. gada janvārī.

64. Spānijas tiesa 2008. gada 11. janvārī arī izsniedza apliecību saskaņā ar regulas II pielikumā noteikto paraugu [33]. Šajā apliecībā ir norādīts, ka spriedums netika pieņemts aizmuguriski, ka tas ir izpildāms saskaņā ar izcelsmes valsts tiesību aktiem, ka tas ir izsniegts mātei, kas ir atbildētāja izpildes procesā, un ka tas noteica pienākumu atdot bērnu tēvam.

65. *Bundesgerichtshof* pārsūtītajos valsts lietas materiālos ir dokumenti, kurus iesniedzis mātes advokāts Vācijā un kuros ir norādīts, ka 2007. gada 8. novembra rīkojums tika paziņots viņas advokātam Spānijā 2007. gada 16. novembrī un ka viņa pieņem, ka tēva advokāts šo paziņojumu saņēma tajā pašā datumā. Tālāk viņa norāda, ka tēva pieteikums par lēmuma pieņemšanu pēc būtības Spānijas tiesā tika iesniegts 2008. gada 21. janvārī, turpretim, lai rīkojums par pagaidu noregulējumu stātos spēkā, šāds iesniegums bija jāiesniedz 30 dienu laikā no paziņošanas dienas [34].

66. Papildus tam, atbildot uz Tiesas jautājumiem, mātes advokāts no Vācijas norādīja, ka 2008. gada 28. oktobrī Spānijas tiesa apstiprināja tās starptautisko piekritību un vēlreiz apgalvoja, ka regulas 19. panta 2. punkta izpratnē tā ir "tiesa, kurā pirmajā iesniegta prasība". Māte pēc tam pārsūdzēja šo lēmumu Madrides *Audiencia Provincial* (Apgabaltiesa), apstrīdot pieņēmumu par lietas piekritību

33 — Skat. iepriekš 21. punktu. Šis apliecības paraugs attiecas uz spriedumiem par vecāku atbildību. Lai arī viens no spriedumā noteiktajiem pasākumiem paredzēja, ka mātei jāatdod M. tēvam, Spānijas tiesa neizmantoja IV pielikumā noteikto apliecības paraugu, kas jāizmanto attiecībā uz spriedumiem par bērna atpakaļatdošanu pēc tā nolaupīšanas, sākotnējiem rīkojumiem par bērna atpakaļatdošanu un spriedumiem par neatdošanu atpakaļ, ievērojot 1980. gada Hāgas konvenciju (skat. regulas 11. panta 8. punktu, 40. panta 1. punkta b) apakšpunktu un 42. pantu un 1980. gada Hāgas konvencijas 13. pantu).

34 — Šķiet, ka tas tā ir, ievērojot *LEC* 771. panta 5. punktu ("Los efectos y medidas acordados de conformidad con lo dispuesto en este artículo sólo subsistirán si, dentro de los *treinta días siguientes a su adopción* se presenta la demanda de nulidad, separación o divorcio" — uzsvērums mans). 771. pants, uz kuru Spānijas tiesa atsaucas savā rīkojumā, attiecas uz pagaidu sākotnējiem pasākumiem pirms pieteikuma par laulības atzīšanu par spēkā neesošu, laulāto atšķiršanu vai laulības šķiršanu. Saskaņā ar 772. panta 1. punktu, ja pieteikums ir atzīts par pieņemamu, iepriekšējie pagaidu pasākumi no šī brīža tiek izskatīti jaunās procedūras ietvaros. Lai arī vecāki nekad nav bijuši precējušies, šie noteikumi, šķiet, ir piemērojami pēc analoģijas, ņemot vērā, kā to norādījusi Spānijas valdība, 748. panta 4. punktu, saskaņā ar kuru tās sadaļas noteikumi, kurā ir iekļauts šis pants, ir piemērojami procedūrām, kas attiecas tikai uz nepilngadīgu bērnu aprūpes tiesībām.

galvenajā tiesvedībā. Neilgi pirms tiesas sēdes šajā tiesvedībā par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu apelācijas tiesa noraidīja šo prasību par piekritības apstrīdēšanu, apstiprinot pirmās instances tiesas piekritību attiecībā uz *abiem* dvīņiem un savā lēmumā minot regulas 20. pantu. Tomēr turpmākus lēmumus pēc būtības pirmās instances tiesa vēl nav pieņēmusi.

Mātes uzsāktā tiesvedība Vācijā

67. 2007. gada 20. septembrī, kad iepriekšminētās tiesvedības Spānijā jau bija uzsāktas, tomēr pirms apstrīdētā rīkojuma pieņemšanas, māte uzsāka tiesvedību *Amtsgericht Albstadt* (Albštates pirmās instances tiesa), lūdzot piešķirt abu bērnu aprūpes tiesības.

68. Lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu ir norādīts, ka šī tiesvedība par aprūpes tiesībām saskaņā ar 1980. gada Hāgas konvencijas 16. pantu tika atlikta [35]. *Amtsgericht Stuttgart*, kurai saskaņā ar procesu lieta tika nodota izskatīšanai, šaubās, vai tai ir piekritīga šī lieta, un, ņemot vērā Spānijā uzsākto galveno tiesvedību, ir paredzējusi apturēt tiesvedību saskaņā ar regulas 19. panta 2. punktu.

69. Saskaņā ar attiecīgajiem tiesas nolēmumiem, ko pēc Tiesas pieprasījuma iesniedza mātes advokāts, *Amtsgericht* tiesvedību 2008. gada 8. decembrī patiešām apturēja uz minētā noteikuma pamata. Tomēr māte iesniedza apelāciju *Oberlandesgericht Stuttgart* [Federālās zemes Augstākajā tiesā Štutgartē], un *Amtsgericht* lēmums 2009. gada 14. maijā tika atcelts. Apelācijas tiesa norādīja, ka Spānijas tiesvedība pēc būtības attiecas uz pagaidu noregulējumu, turpretim Vācijas tiesvedība attiecas uz aprūpes tiesību galīgu piešķiršanu; tādējādi tā uzskatīja, ka šīs divas tiesvedības nav saistītas ar vienu un to pašu prasības pamatu 19. panta 2. punkta izpratnē un ka zemākās instances tiesai ir jāizvērtē sava piekritība, ņemot vērā šos apstākļus.

70. Tomēr 2009. gada 8. jūnija lēmumā *Amtsgericht* norādīja, ka tā joprojām nav pārliecināta — galvenokārt tādēļ, ka tā nav droša, vai M. pārcelšanās uz Vāciju bija likumīga, tādējādi saskaņā ar regulas 9. pantu piekritība tiku piešķirta Vācijas tiesām, vai nelikumīga, un šajā gadījumā Spānijas tiesas saglabātu piekritību saskaņā ar 10. pantu. Tā arī uzskatīja,

35 — Skat. iepriekš 45. punktu.

ka jautājums par piekritību var tikt atrisināts, tikai lūdzot skaidrojumu Tiesai [36].

Tēva uzsāktā tiesvedība Vācijā

71. Tiesvedības ietvaros, kurā uzdots šis lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu, tēvs lūdz atzīt, ka apstrīdētais rīkojums ir izpildāms Vācijā.

72. Saskaņā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu viņš sākotnēji galvenokārt lūdza M. atpakaļatdošanu un tikai piesardzības nolūkos lūdza atzīt apstrīdētā rīkojuma izpildīšanu. Tomēr vēlāk viņš noteica, ka viņa galvenā prasība ir izpildes pasludināšana.

73. Tiesai pārsūtītie valsts lietas materiāli ietver Spānijas tiesas sākotnējā rīkojuma un rīkojuma, ar kuru veikti labojumi, apliecinātas kopijas (un apliecinātus tulkojumus vācu valodā), kā arī tiesas 2008. gada 11. janvāra apliecību, kas izsniegta saskaņā ar regulas II pielikumā noteikto paraugu.

74. Kompetentas pirmās instances un apelācijas instances tiesas (vēlreiz *Amtsgericht* un *Oberlandesgericht Stuttgart*) Spānijas tiesas lēmumam ir pievienojušas izpildes klauzulu un ir brīdinājušas māti, ka viņai var tikt piemērots administratīvais sods, ja tā neievēros šo klauzulu. Viņa par šiem lēmumiem iesniedza kasācijas sūdzību *Bundesgerichtshof*, kas apelācijas instances tiesas spriedumu apkopo šādi.

75. Nav objektīva iemesla, kādēļ Spānijas tiesas lēmums nebūtu izpildāms. Tas nosaka pagaidu pasākumu, bet regulas 2. panta 4. punkts nenosaka atšķirības starp dažādiem nolēmumu veidiem atzīšanas un izpildes ietvaros. Bērni netika uzklausīti Spānijas tiesā, bet tas nepārkāpj būtiskus Vācijas tiesību procesuālos principus, jo vairāk tādēļ, ka bērni tajā brīdī bija tikai pusotru gadu veci. Māte apgalvo, ka Spānijas tiesas lēmums nav izpildāms, jo galvenā tiesvedība tika uzsākta pēc noteiktā laika, bet Spānijas tiesa ir izsniegusi apliecību, ievērojot regulas 39. pantu. Nav arī neatzīšanas pamatu atbilstoši regulas 23. pantam. Nav saskatāms Vācijas sabiedriskās

36 — Tiesa vēl nav saņēmusi nevienu šādu lūgumu no *Amtsgericht* — kura, protams, nebija kompetenta iesniegt lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu šajā jomā pirms Līguma par Eiropas Savienības darbību stāšanās spēkā 2009. gada 1. decembrī.

kārtības pārkāpums, un mātes tiesības tikt uzklausītai ir ievērotas, uzaicinot viņu uz tiesas sēdi. Tas, ka viņa tiesas sēdē nepiedalījās personīgi, bet gan ar advokāta pārstāvniecību, bija viņas pašas lēmums. Atzīšanas un izpildes procesā tiesai ir liegts pārbaudīt Spānijā izlemto aprūpes tiesību lietu.

76. Māte *Bundesgerichtshof* apgalvo, ka regulas noteikumi par izpildi un atzīšanu nav piemērojami pagaidu pasākumiem, kurus nosaka 20. pants un kurus nevar uzskatīt par "spriedumu lietā par vecāku atbildību" 2. panta 4. punkta izpratnē.

77. *Bundesgerichtshof* apskata vairākas pieejas, kas ir atbalstītas literatūrā.

78. Pirmā autoru grupa pasākumus, kas pieņemti regulas 20. panta 1. punktā minētajos apstākļos, izslēdz no normu attiecībā uz atzīšanu un izpildi piemērošanas jomas. Viņi šo normu klasificē kā tīru piekritības regulējumu — šo interpretāciju var pamatot spriedums lietā *A* [37], saskaņā ar kuru pagaidu pasākumiem 20. panta izpratnē jābūt pārejošam raksturam un to īstenošana un saistošais raksturs tiek noteikts saskaņā ar valsts tiesību aktiem. Ja abas puses ir uzklausītas, pagaidu pasākumi (izņemot tos, kas attiecas uz laulības lietām un lietām par vecāku atbildību) ir jāatzīst un jāizpilda saskaņā ar Briseles konvenciju un Regulu Nr. 44/2001, ņemot vērā vienīgi Tiesas noteiktos ierobežojumus. Lai arī situācija pašreizējās regulas ietvaros šķiet salīdzināma, 20. panta 1. punkts attiecas uz pasākumiem, kas pieņemti saskaņā ar dalībvalsts tiesību aktiem "attiecībā uz personām vai lietām minētajā dalībvalstī", tādejādi sasaistot pagaidu pasākuma priekšmetu ar teritoriālo piekritību. No 1. panta 1. punkta, 2. panta 4. punkta un 20. panta 1. punkta izriet, ka regulā iekļauto normu attiecībā uz atzīšanu un izpildi piemērošanas joma ir ierobežota attiecībā uz spriedumiem galvenajā tiesvedībā.

79. Otrā autoru grupa Regulas 2. panta 4. punkta darbības jomu paplašina līdz tādiem pagaidu rīkojumiem, ko kompetentā tiesa izdod galvenās tiesvedības ietvaros, ja uzklausīšana tiesā tiek nodrošināta vismaz vēlāk. Pretēji Briseles konvencijai un Regulai Nr. 44/2001 pašreizējā regula attiecas uz trīspusēju attiecību risināšanu, kur trešai personai — bērnam — ir īpaši vajadzīga aizsardzība. Tādejādi tiesībām tikt uzklausītam jābūt

37 — 2009. gada 2. aprīļa spriedums lietā C-523/07 *A* (Krājums, I-2805. lpp.).

nodrošinātām vispār, pat ja tikai pēc pagaidu rīkojuma izdošanas [38].

80. Trešā autoru grupa ierobežo regulas piemērošanu attiecībā uz tādiem pagaidu pasākumiem, kas pieņemti tikai pēc lietas dalībnieku uzklausīšanas. Nepietiek ar vēlāku prasības tikt uzklausītam tiesā apmierināšanu. Tā ir regulas kļūda, ka tajā attiecībā uz lietām par aprūpes tiesībām ir iekļauti instrumenti, kas paredzēti sacīkstes principa tiesvedībai; regulas piemērošanas jomu nevar paplašināt, iedragājot 1980. gada Hāgas konvencijas līdzsvaroto sistēmu.

81. Visbeidzot, ceturtā autoru grupa apgalvo, ka visi pagaidu pasākumi ir jāiekļauj regulas sistēmā tiesas spriedumu atzīšanai un izpildei. Daži autori no šīs grupas pasākumus, kas pieņemti 20. pantā noteiktajos apstākļos, uzskata par "spriedumiem" 2. panta 4. punkta izpratnē, turpretim citi tā neuzskata, taču visi piekrīt, ka attiecībā uz šādiem pasākumiem ir piemērojami 21. un nākamo pantu noteikumi.

82. Mātes iesniegtās apelācijas sūdzības un tēva pieteikuma par apstrīdētā lēmuma atzīšanu rezultāts tādējādi var mainīties atkarībā no izmantotās pieejas. Tomēr līdzīgi kā apelācijas instances tiesa *Bundesgerichtshof* atzīst, ka rīkojums nerada Vācijas sabiedriskās kārtības pārkāpumu, ka mātei bija pienācīgas iespējas aizstāvēt savas intereses Spānijas tiesā un ka fakts, ka 18 mēnešus vecs bērns netika uzklausīts tiesas sēdē, nav pamats, lai noraidītu rīkojuma atzīšanu un izpildi.

83. Ņemot vērā visus šos apsvērumus, *Bundesgerichtshof* lūdz sniegt prejudiciālu nolēmumu par šādu jautājumu:

"Vai [regulas] 21. un nākamo pantu normas par citu dalībvalstu spriedumu atzīšanu un izpildi atbilstoši šīs regulas 2. panta 4. punktam ir piemērojamas arī pagaidu pasākumiem attiecībā uz aprūpes tiesībām šīs regulas 20. panta izpratnē?"

84. Atbildot uz Tiesas jautājumu, vai saskaņā ar Tiesas Reglamenta 104.b pantu ir jāpiemēro steidzamības tiesvedība, *Bundesgerichtshof* apstiprināja, ka tā neuzskata šādu soli par nepieciešamu. Arī Tiesa pēc savas ierosmes neuzsāka šādu tiesvedību, lai gan Tiesas priekšsēdētājs izlēma, ka šī lieta ir izskatāma prioritāri saskaņā ar šī reglamenta 55. panta 2. punkta pirmo daļu.

38 — Sal. ar 1981. gada 16. jūnija spriedumu lietā 166/80 *Klomps* (*Recueil*, I-1593. lpp.).

85. Rakstveida apsvērumus iesniedza māte, Čehijas, Vācijas, Ungārijas, Itālijas, Portugāles, Spānijas un Apvienotās Karalistes valdības un Komisija. 2010. gada 17. marta tiesas sēdē bija pārstāvēti un sniedza mutvārdu apsvērumus tie paši lietas dalībnieki, izņemot Itālijas, Ungārijas un Portugāles valdības. Tēvs tiesas sēdē netika pārstāvēts.

87. Ja šādi strīdi aptver vairāk nekā vienu valsti vai vairāk nekā vienu tiesību sistēmu — kā tas arvien biežāk ierasts mūsdienu Eiropas Savienībā —, grūtības var ievērojami palielināties dēļ neskaidrībām, kuras iestādes ir kompetentas, un dēļ iespējamības, ka vienam no vecākiem būs jāsaskaras ar tiesību sistēmu, kas ir vēl mazāk zināma nekā viņa vai viņas valsts tiesību sistēma, un bieži ne viņa vai viņas dzimtajā valodā.

Vērtējums

88. It kā ar to nebūtu pietiekami, tautas iztēlē pastāv plaši izplatītas, skaļi nepaustas aizdomas — ko bieži veicina populāri mediji, kas mēģina pievērsties šādām lietām, lai piesaistītu cilvēku interesi —, ka ārvalstu tiesas ir mazāk taisnīgas nekā vietējās tiesas un ka tās visticamāk negodīgi atbalsta savas valsts pilsoņus.

Vispārēji apsvērumi

86. Strīdi par bērnu aprūpes tiesībām pēc vecāku attiecību pārtraukšanas ir vieni no rūgtākajiem un emocionāli visvairāk piesātinātajiem strīdiem, kādi tiesām ir jāatrisina. Meklējumi samierināt primitīvos jūtu uzliesmojumus, ko šādi strīdi izraisa, ir pārbaudījums gan konsultantu, gan sociālo darbinieku un juristu spējām. Ja ir nepieciešams tiesas nolēmums, to vismaz viens no iesaistītajiem vecākiem bieži uztver kā netaisnīgu.

89. Ar šādām grūtībām nevar nerēķināties. Tās tomēr norāda uz absolūtu nepieciešamību pēc saprotamu, visā ES piemērojamu noteikumu kopuma par piekritību un spriedumu atzīšanu un izpildi šajā jomā, kurā kavēšanās un neskaidrība it īpaši var būt kaitīga galvenās iesaistītās personas — bērna — labākajām interesēm. Regula tiecas nodrošināt šādu noteikumu kopumu. Šaubu gadījumā (šķiet, ka daži piemēri ir vismaz *Bundesgerichtshof* apkopoto Vācijas akadēmisko autoru minētajos

gadījumos) to interpretācija nepārprotami ir jāsniedz Tiesai [39].

90. Šie noteikumi ir jāpiemēro objektīvi, neņemot vērā nekādas sekas, kas šķietami varētu rasties attiecībā uz lēmumu pēc būtības. Šiem noteikumiem ir tikai un vienīgi procesuāls raksturs. To mērķis ir nodrošināt, pirmkārt, ka jautājumi pēc būtības tiek izlemti savlaicīgi — bez steigas, bet arī bez kavēšanās, kas varētu rasties garu diskusiju par piekritību rezultātā, — un tos izlemj tiesa, kuras kompetence, kas noteikta, ņemot vērā bērna intereses, it īpaši tuvuma kritēriju, var tikt nepārprotami noskaidrota; un, otrkārt, ka šīs tiesas lēmumi stājas spēkā pilnībā bez kavēšanās visā Eiropas Savienības teritorijā.

91. Attiecībā uz piekritību regula ir formulēta ar mērķi paredzēt skaidru pamatu, kā tiek noteikta kompetentā tiesa. Tomēr nenovēršami būs situācijas, kad radīsies zināmas neskaidrības. Šī iemesla dēļ un bīstamības dēļ, ka neapmierinātais vecāks tiesas paziņojumu par tās kompetenci, kas saistīts arī ar tās nelabvēlīgu lēmumu pēc būtības, iespējams, var uztvert kā netaisnīgu, šķiet būtiski, ka piekritības noteikšana katrā gadījumā ir jāpamato tik saprotami, skaidri un pilnīgi, cik vien iespējams. Ir žēl, ka ar apstrīdēto rīkojumu nav sasniegts šis būtiskais mērķis.

92. Attiecībā uz spriedumu atzīšanu un izpildi regula balstās uz īpaši augstu abpusējās uzticēšanās pakāpi, kas nosaka spriedumu atzīšanu, neizmantojot nekādu īpašu procedūru, samazina neatzīšanas pamatus līdz minumam un aizliedz apstrīdēt izcelsmes dalībvalsts tiesas piekritību un pārskatīt spriedumu pēc būtības. Šāda savstarpējās uzticēšanās pakāpe — kas ir būtiska, lai izvairītos no kavēšanās un domstarpībām, kas pretējā gadījumā pārņemtu attiecīgā veida tiesvedības, — savukārt uzliek augstu atbildības pakāpi tiesām, kas apstiprina piekritību, un noteic, ka izcelsmes dalībvalstī ir jābūt pieejamām piemērotām procesuālām garantijām, ar noteikumu, ka kopumā izrietošais rīkojums nevar tikt apstrīdēts dalībvalstī, kurā tas tiek atzīts vai izpildīts.

93. Šajā sakarā labākais, ko es varu darīt, ir minēt iniciatīvu nolūkā pieņemt Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvu par tiesībām

39 — Skat. arī ģenerāladvokāta Bota [*Bot*] 2009. gada 9. decembra secinājumus lietā C-403/09 PPU *Detiček* (2009. gada 23. decembra spriedums, Krājums, I-12193. lpp., 70.–74. punkts).

uz mutisku un rakstisku tulkojumu krimināl-procesā, kas tiks publicēta vienu dienu pēc tiesas sēdes šajā lietā [40]. Ierosinātās direktīvas preambulas 4. apsvērumā ir noteikts:

Dvīņi un regula

"Savstarpēja atzīšana var efektīvi darboties tikai tad, ja pastāv pārliecība par to, ka ne tikai tiesu iestādes, bet arī visi krimināl-procesa dalībnieki uzskata citu dalībvalstu tiesu iestāžu lēmumus par līdzvērtīgiem pašu lēmumiem, tādējādi apliecinot, ka pastāv ne tikai uzticība partneru noteikumu adekvātumam, bet arī uzticība šo noteikumu pareizai piemērošanai."

95. Ir vērts norādīt uz tādu šīs lietas aspektu, ka tā attiecas uz strīdu par dvīņu aprūpes tiesībām, kuri šobrīd atrodas — un, iespējams, pašlaik to pastāvīgā dzīvesvieta regulas izpratnē ir — dažādās dalībvalstīs. Ļoti svarīgs princips, kas regulē jebkuru lēmumu attiecībā uz vecāku atbildību, aprūpes tiesībām un rūpēm par bērnu, ir tas, ka vienu vecāku bērniem — un jo vairāk dvīņiem — ir jāpaliek kopā, ja vien ārkārtēji izņēmuma iemesli nenosaka pretējo. Vismaz šķiet, ka tas ir būtiski, ka jautājums par to aprūpes tiesībām ir jāizskata vienai un tai pašai tiesai — šis jautājums tika norādīts apstrīdētajā rīkojumā.

94. Es uzskatu, ka šis apgalvojums pilnībā var tikt transponēts no krimināl-procesa jomas uz procesu, kas attiecas uz vecāku atbildību, aprūpes tiesībām un rūpēm par bērnu.

96. Regula neparedz īpašus noteikumus šādiem gadījumiem [41]. Tā, šķiet, ir neveiksmīga kļūda, lai arī es pieņemu, ka šāda noteikuma precīzs formulējums varētu izrādīties delikāts jautājums. Lai gan regulā nav šāda noteikuma, tomēr tajā ir paredzēti noteikumi (15. pantā), saskaņā ar kuriem tiesai, kurai

40 — Beļģijas Karalistes, Vācijas Federatīvās Republikas, Igaunijas Republikas, Spānijas Karalistes, Francijas Republikas, Itālijas Republikas, Luksemburgas Lielhercogistes, Ungārijas Republikas, Austrijas Republikas, Portugāles Republikas, Rumānijas, Somijas Republikas un Zviedrijas Karalistes iniciatīva nolūkā pieņemt Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvu par tiesībām uz mutisku un rakstisku tulkojumu krimināl-procesā (OV 2010, C 69, 1. lpp.).

41 — Ir visai ticams — lai arī es nesaskatu skaidru apgalvojumu šajā sakarā nevienā no gadījumiem —, ka Spānijas tiesa apstrīdētajā rīkojumā un Spānijas valdība apsvērumos tiesas sēdē ir paudušas viedokli, ka regulas piemērošanas nolūkos ir jāuzskata, ka dvīņiem ir kopīga pastāvīgā dzīvesvieta un tie neiegūst jaunu dzīvesvietu, kamēr *abi* nav pārcēlušies uz jaunu dalībvalsti. Lai arī kādu viedokli tās būtu paudušas, regula neparedz šādu noteikumu, kā arī to, manuprāt, no tās nevar saprātīgi secināt.

ir piekritība, lieta ir jānodod citai tiesai tajā dalībvalstī, ar kuru bērnam ir īpaša saikne, ja šī pēdējā minētā tiesa ir labākā atrašanās vietā tiesas spriešanai un ja tas ir bērna interesēs, un kas noteic, ka tiesām šajā sakarā ir jāsadarbojas. Regula (55. pantā) paredz arī, ka centrālajām iestādēm ir jāveicina saziņa starp tiesām šī noteikuma piemērošanas nolūkā. Spriedumā lietā *A* [42] Tiesa uzsvēra valsts tiesu pienākumu sazināties tieši vai ar to centrālo iestāžu starpniecību.

98. Šāda vienošanās, kas panākta sākotnējā stadijā, tiešām var novērst garus pārsūdzības procesus, strīdus par piekritību un vēršanos šajā Tiesā — un tas viss būtu bērna interesēs. Ir iespējams, ka tiesai lietas nodošana citai tiesai, pamatojoties tikai uz viena vecāka tai iesniegtiem pierādījumiem, var šķist kā apdraudējums. Taču saziņa un sadarbība var kliedēt šādu sākotnējo iespaidu, un centieni sazināties un sadarboties, šķiet, ir būtiski bērna interesēm.

99. Tomēr ir žēl, ka Tiesai nav iesniegta neviena norāde, ka šādi mēģinājumi ir veikti šajā lietā.

97. Šķiet sevišķi lietderīgi, ka tādā lietā kā šī — kurā viens strīds attiecas uz abu dvīņu aprūpes tiesībām un tādējādi tajā ir nepieciešams vismaz viens kopējās situācijas saskaņots vērtējums — tiesām un iesaistītajām centrālajām iestādēm aktīvi ir jāapskata šo noteikumu izmantošana, lai lietu izskatītu viena un tā pati tiesa, proti, tā, kura šķistu atrodamies labākā vietā, ņemot vērā visus apstākļus, it īpaši dvīņu intereses.

100. Vēl jo vairāk būtu žēl — tas norādītu uz Kopienu likumdevēja kļūdu —, ja mehāniskas regulas piemērošanas dēļ šis jautājums par vecāku atbildību attiecībā uz dvīņiem tiktu ātri sadalīts starp divu dažādu dalībvalstu tiesām, kuras var pieņemt atšķirīgus lēmumus, radot pretrunīgu situāciju, kas būtu nepārprotams kaitējums bērniem.

42 — Iepriekš minēts 37. zemsvītras piezīmē, 61. un nākamie punkti, rezolutīvās daļas 4. un 5. punkts.

Jautājuma un 20. panta piemērošanas joma

tas galu galā ir radies, pamatojoties uz pārliecību, ka Spānijas tiesa ir uzskatījusi, ka ir izpildīti 20. panta 1. punktā minētie apstākļi vai ka visi pagaidu pasākumi atbilst 20. pantā minētajiem apstākļiem neatkarīgi no tā, kura tiesa tos ir pieņēmusi. Ja tas tā ir, neviens no pieņēmumiem man tomēr nešķiet pamatots.

101. Vācijas tiesām ir jāizlemj, vai apstrīdētais rīkojums ir jāatzīst un jāizpilda Vācijā saskaņā ar regulu.

102. Ar jautājumu, ko *Bundesgerichtshof* ir uzdevusi Tiesai, būtībā tiek jautāts, vai pagaidu pasākumi regulas 20. panta izpratnē, kas ir izpildāmi tajā dalībvalstī, kurā tie ir pieņemti, ir jāatzīst un jāizpilda citā dalībvalstī tādā pašā veidā kā citi izpildāmi spriedumi.

103. Tādējādi pastāv pieņēmums, ka apstrīdētais rīkojums atbilst 20. pantā minētajiem pasākumiem. Šī pieņēmuma pamatojums nav īsti skaidrs. Tas var būt uzspiests *Bundesgerichtshof* ar mātes kasācijas sūdzības formulējumu vai turpmāk minētiem tiesas secinājumiem, kā to Vācijas valdība skaidroja tiesas sēdes laikā. Katrā ziņā visai ticami šķiet, ka

104. Attiecībā uz pirmo pieņēmumu vairākos Tiesai iesniegtajos apsvērumos ir norādīts, ka apstrīdētais rīkojums vispār neattiecas uz 20. pantu un ka M. lietas izskatīšanas laikā vairs neuzturējās Spānijā. Precīzs pamatojums, uz kuru atsaucoties, Spānijas tiesa noteica piekritību, nav norādīts. Tomēr visas norādes tās rīkojumā, šķiet, ir skaidrojamas ar pieņēmumu, ka tā uzskatīja, ka tai ir piekritība izlemt jautājumu par vecāku atbildību attiecībā uz abiem bērniem pēc būtības [43], un ka tās pagaidu rīkojums procesuāli bija pagaidu noregulējums kā iesākums tam, lai šajā sakarā pieņemtu galīgu lēmumu pēc abu vecāku pilnīgu pieteikumu iesniegšanas galvenajā tiesvedībā, nevis steidzamu pasākumu, kas pieņemts 20. pantā noteiktajos apstākļos.

43 — Skat. iepriekš 54.–61. punktu. Noteiktos apstākļos vecāku pēdējā kopīgā dzīvesvieta un tēva joprojām esošā dzīvesvieta Spānijā varētu būt pamats piekritības noteikšanai saskaņā ar 12. panta 1. punktu (skat. iepriekš 4. zemsvītras piezīmi), tajā pašā laikā M. iepriekšējā pastāvīgā dzīvesvieta šajā valstī, sasaistot to ar tēva iebildumiem (lai arī mazliet apšaubāmiem) pret viņa aizvešanu, var veidot pamatu piekritības noteikšanai saskaņā ar 10. pantu (skat. iepriekš 10. punktu); un atsauce uz 19. pantā noteikto prioritāti šķiet attiecināma tikai uz kolīziju par piekritību pēc būtības (skat. tālāk 169. punktu).

105. Attiecībā uz otro pieņēmumu man šķiet, ka interpretācija neiztur pārbaudi.

106. Pirmkārt, regulas 8.–15. pantā ir paredzēts pilnīgs noteikumu kopums attiecībā uz piekritību lietās par vecāku atbildību. Šādu jautājumu būtība ir tāda, ka daudziem lēmumiem būs pagaidu raksturs. Turklāt 20. pantā ir skaidri noteikts, ka šie noteikumi neaizliedz dalībvalstu tiesām veikt steidzamus pagaidu pasākumus saskaņā ar valsts tiesību aktiem attiecībā uz personām, kuras atrodas šajā valstī, pat ja piekritība izskatīt lietu pēc būtības ir citas dalībvalsts tiesai, un ka šādus pasākumus pārtrauc piemērot brīdī, kad pēdējā minētā tiesa ir veikusi atbilstošas darbības. Šī noteikuma mērķis nav reglamentēt visus pagaidu pasākumus Tā mērķis nav arī piešķirt piekritību izskatīt lietu pēc būtības. Šis noteikums vienīgi atļauj noteiktos apstākļos citai tiesai, kura šādu pasākumu pieņemšanai pagaidām ir labākā atrašanās vietā nekā tiesa, kurai ir piekritība izskatīt lietu pēc būtības, pieņemt steidzamus pagaidu pasākumus, kuri joprojām ir pakārtoti pasākumiem, kurus noteiks tiesa, kurai ir piekritība izskatīt lietu pēc būtības [44].

107. Šajos apstākļos atbilde, kas ierobežota ar pasākumu, kas veikti 20. pantā noteiktajos apstākļos, statusu, nepalīdzēs atrisināt pamatjautājumu par apstrīdētā rīkojuma atzīšanu un izpildi — pat ja tas, iespējams, var palīdzēt *Bundesgerichtshof* pieņemt lēmumu attiecībā uz tajā iesniegto apelācijas sūdzību, ja (valsts procesuālo noteikumu noteikto ierobežojumu dēļ) šīs lēmums ir jāpieņem, pamatojoties uz to, ka apstrīdētais rīkojums *tika* pieņemts 20. pantā noteiktajos apstākļos. Vēl mazāk lietderīgi būtu atteikties sniegt atbildi uz jautājumu, kā to ierosina Čehijas valdība, pamatojoties uz to, ka, ņemot vērā faktus, tas ir tikai hipotētisks.

108. Drīzāk Tiesa pastāvīgi ir uzskatījusi, ka prejudiciāla nolēmuma tiesvedība, kas ietver valsts tiesu un Tiesas sadarbību, noteic, ka tai ir jāsniedz valsts tiesai noderīga atbilde, kas ļautu tai atrisināt strīdu, kuru tā izskata. Šajā sakarā Tiesas uzdevums ir interpretēt visas ES tiesību normas, kas nepieciešamas šim mērķim, tai skaitā normas, kas nav nepārprotami minētas uzdotajos jautājumos, un tā var pārfrāzēt šos jautājumus [45].

109. Šāda pieeja, šķiet, ir vairāk nepieciešama strīdā par vecāku atbildību, kas jau ir pārmērīgi ieildzis. Jau ir pagājuši vairāk nekā

44 — Skat. tālāk 169. punktu.

45 — Skat., piemēram, 2008. gada 26. jūnija spriedumu apvienotajās lietās C-329/06 un C-343/06 *Wiedermann* un *Funk* (Krājums, I-4635. lpp., 45. punkts un tajā minētā judikatūra).

divi gadi un vairāk nekā puse dvīņu mūža, kopš apstrīdētais rīkojums tika pieņemts un Spānijas tiesa izdeva apliecību. Tas pilnībā ir pretrunā regulas galvenajam mērķim — kalpot bērna interesēm, nodrošinot, ka lēmumi tiek pieņemti un stājas spēkā laicīgi bez procesuāliem kavējumiem, kas rodas lietas apstākļu pārrobežu rakstura dēļ.

110. Tādējādi es nepiekrītu Vācijas valdības ierobežojošai pieejai (ka principā tikai iesniedzējtiesa, kurai pilnībā ir zināma tiesvedība un tajā izskatāmie jautājumi, ir spējīga definēt un noteikt robežas jautājumam, uz kuru ir jāsniedz atbilde). Es drīzāk centīšos apskatīt visus acīmredzami attiecināmos jautājumus un noteikumus tādā veidā, lai sniegtu visnoderīgāko atbildi ar mērķi panākt ātrāku vispārēju risinājumu dvīņu interesēs.

111. Identificējot jautājumus, ir jānorāda, ka tēva pieteikumā, ar kuru ir saistīta *Bundesgerichtshof* izskatāmā lieta, *faktiski* tiek lūgts atzīt un izpildīt apstrīdēto rīkojumu attiecībā tikai uz M., kurš atrodas Vācijā. Attiecībā uz S, kura palika Spānijā, nav nepieciešamības rīkojumu atzīt un nav iespējas to izpildīt Vācijā. Atsevišķs jautājums *Amtsgericht Stuttgart* izskatāmajā tiesvedībā (kas acīmredzot ir apskatīts arī apelācijas tiesvedībā Madrides *Audiencia Provincial*) ir, vai lieta par vecāku atbildības noteikšanu attiecībā uz vienu vai abiem dvīņiem ir piekritīga Vācijas vai Spānijas tiesai, bet Tiesai nav uzdots jautājums saistībā ar šo problēmu. Tomēr, tā kā šie divi jautājumi ir savstarpēji saistīti, daži apsvērumi vismaz netieši var skart arī pēdējo minēto jautājumu.

112. Kā ir redzams, regula nosaka gandrīz automātisku spriedumu atzīšanu un izpildi, pamatojoties uz augstu savstarpējās uzticības pakāpi, kas savukārt nosaka augstu atbildības un sadarbības pakāpi. Pastāv daži izņēmumi attiecībā uz spriedumu atzīšanas un izpildes prasību, bet tādējādi var sagaidīt, ka principā Spānijas tiesas apstrīdētais rīkojums ir jāatzīst un jāizpilda Vācijā.

113. Tomēr pret šādu secinājumu ir izvirzīti vairāki iebildumi — galvenokārt tos ir izvirzījusi māte, lai arī dažas dalībvalstis ir izteikušas tādus pašus apsvērumus. Būtībā ir pieci šādi argumenti: i) Spānijas tiesai saskaņā ar regulu nav piekritības izskatīt lietu pēc būtības lietā par vecāku atbildības noteikšanu attiecībā uz M.; ii) apstrīdētais rīkojums bija

pagaidu pasākums, un nekāda veida pagaidu pasākumi nav jāatzīst vai jāizpilda saskaņā ar regulas 21. un nākamajiem pantiem; iii) apstrīdētais rīkojums bija pagaidu pasākums regulas 20. panta izpratnē, un šāda īpaša veida pagaidu pasākumi nav jāatzīst un jāizpilda saskaņā ar 21. un nākamajiem pantiem; iv) Spānijas tiesai saskaņā ar regulas 20. pantu nebija tiesību izskatīt jautājumu par vecāku atbildību attiecībā uz M., un v) pretēji apliecībai, ko Spānijas tiesa izdevusi, ievērojot regulas 39. pantu, apstrīdētā rīkojuma izpilde Spānijā beidzās, kad tēvs neuzsāka galveno tiesvedību 30 darba dienu laikā no rīkojuma izdošanas datuma.

114. Es centīšos apskatīt visus šos jautājumus sistemātiskā secībā un apskatīšu arī apstrīdētā rīkojuma raksturu — šis jautājums šķiet būtisks attiecībā uz gala lēmumu par to, vai tas ir jāatzīst un jāizpilda.

115. Pirmkārt, es pieņemšu, ka Spānijas tiesa uzskatīja, ka tai saskaņā ar regulas 8. un nākamajiem pantiem ir piekritība izskatīt lietu pēc būtības attiecībā uz abiem dvīņiem. Es izvērtēšu, kā saskaņā ar regulu māte, ja tā apstrīdētu šo piekritību, varētu nodrošināt, ka rīkojums netiek atzīts un izpildīts Vācijā. Šajā kontekstā es apskatīšu jautājumu, vai fakts, ka apstrīdētais rīkojums bija pagaidu rīkojums, rada atšķirību.

116. Otrkārt, es pieņemšu, ka Spānijas tiesa uzskatīja, ka tai (attiecībā uz M.) nav piekritības izskatīt lietu pēc būtības, bet tās pagaidu rīkojuma pieņemšanu atļauj regulas 20. pants, un jautāšu, vai pasākumi, uz ko attiecas šis pants, parasti ir jāatzīst un jāizpilda citā dalībvalstī. Ja tie ir jāatzīst un jāizpilda, es atkal apskatīšu soļus, kas jāveic, lai apstrīdētu piekritību.

117. Pirms abu šo hipotēžu apskatīšanas tomēr šķiet lietderīgi īsumā noskaidrot, kas ir domāts ar "pagaidu" pasākumiem.

"*Pagaidu*" *pasākumi*

118. Pirmajā brīdī skaidrojuma nepieciešamība var šķist apšaubāma: pagaidu pasākums acīmredzami ir tāds pasākums, kura spēkā esamība ir paredzēta uz noteiktu laika posmu — līdz iestājas noteikts gadījums vai beidzas noteikts laika posms.

119. Tomēr ģimenes tiesību raksturs un būtība ir tāda, ka bērni izaug un apstākļi mainās, un lēmumi *pēc būtības* par vecāku atbildību var būt jāmaina (vai jāatceļ). Attiecīgi neviens šāds lēmums nav galīgs tādā izpratnē kā galīgs ir spriedums par laulības šķiršanu. Visi lēmumi par vecāku atbildību ir spēkā esoši tikai noteiktu laika periodu, jo tie neizbēgami zaudē spēku, kad bērns sasniedz pilngadību.

120. Regulas 20. panta kontekstā situācija ir skaidra: pagaidu pasākums ir tāds pasākums, kas ir pieņemts steidzamos gadījumos un kuru pārtrauc piemērot brīdī, kad tiesa, kurai ir piekritība izskatīt lietu pēc būtības, ir veikusi pasākumus, ko tā uzskata par atbilstošiem.

121. Pēc analoģijas var teikt, ka pagaidu lēmums par vecāku atbildību, ko pieņēmusi tiesa, kurai ir piekritība izskatīt lietu pēc būtības, bieži ir tāds, kas pieņemts, lai atrisinātu steidzamus gadījumus, kuros nav iespējams pilnībā izskatīt lietas būtību, un principā ar īpašu nodomu aizstāt to ar sekojošu lēmumu pēc būtības, kas tiks pieņemts pēc pilnīgākas izvērtēšanas, bet kuru pašu *nav* īpaši paredzēts aizstāt vai grozīt, ja vien nemainās apstākļi. Īsuma dēļ pēdējā minētā veida lēmumu es saukšu par "neatsaucamu lēmumu", jo tas nav īsti galīgs.

122. Tādējādi šajā kontekstā steidzamības pakāpe ir parasts pagaidu pasākuma raksturojums (un obligāts, ja tas ir saistīts ar 20. pantu). Šķiet, ir svarīgi atcerēties, ka steidzami pasākumi bieži tiek pieņemti saīsinātā procesā, kurā var iztrūkt dažas vai vairākas parastās procesuālās garantijas. Var nebūt iespējams uzklausīt visus lietas dalībniekus vai izvērtēt visus attiecīgos pierādījumus. Daži lēmumi var tikt pieņemti telefoniski, līdz ar to lietas materiāliem tiek pievienota ar roku rakstīta piezīme [46].

123. Ņemot vērā šos apsvērumus, es apskatīšu divas iepriekš minētās hipotēzes.

46 — Piemērs norādīts iepriekš 16. zemsvītras piezīmē minētajā Lagarda ziņojumā par 1996. gada Hāgas konvenciju, 120. punkts.

Pirmā hipotēze: piekritība izskatīt lietu pēc būtības

ir tas, ka apstrīdētais rīkojums nav spēkā Spānijā kopš brīža, kad tēvs uzsāka tiesvedību par izpildes pasludināšanu Vācijā — šo jautājumu es apskatīšu tālāk 148. un nākamajos punktos.

Neatsaucams lēmums

125. Papildus tam ir diezgan skaidrs, ka lēmuma atzīšanas un izpildes dalībvalsts tiesas nevar apstrīdēt izcelsmes dalībvalsts tiesas piekritību vai pārskatīt spriedumu pēc būtības.

124. Regulas termini un struktūra ir diezgan skaidri: vienā dalībvalstī pasludinātie spriedumi ir jāatzīst citā dalībvalstī bez īpašu procedūru izmantošanas, un spriedums, kas pasludināts dalībvalstī, kurā tas ir jāizpilda un uz kuru tas ir ticis nosūtīts, ir jāizpilda citā dalībvalstī, ja tas ir atzīts par izpildāmu šajā valstī saskaņā ar regulā noteiktajām procedūrām. Īpaši un ierobežoti neatzīšanas pamati un pieteikuma par izpildes pasludināšanu nepieņemšanas pamati ir noteikti 23. pantā, lasot to kopsakarā ar 31. panta 2. punktu — kam visdrīzāk ir jāpievieno atzīšanas pamata neesamība izcelsmes dalībvalstī un sprieduma nenosūtīšana atbildētājam, kā tas šķiet skaidrs no 28. panta 1. punkta. Ja neviens no šiem pamatiem nav piemērojams, nav vienkārši iespējas noraidīt atzīšanu un izpildi. Šajā lietā vienīgais šāds minētais pamats (to norādījusi māte *Amtsgericht Stuttgart* tiesas sēdē)

126. Aizliegums apstrīdēt piekritību ir noteikts arī regulas 19. pantā attiecībā uz *lis pendens*. Ja prasība, kas attiecas uz vienu bērnu un kas ir pamatota ar to pašu pamatu, ir iesniegta dažādu dalībvalstu tiesās, tiesai, kurā prasība ir iesniegta kā otrajā, pēc savas iniciatīvas ir jāaptur tiesvedība, līdz tiek noteikta tās tiesas piekritība, kurā pirmajā ir iesniegta prasība, un šajā brīdī tai ir jāatsakās no piekritības par labu šai tiesai. Saskaņā ar judikatūru par Briseles konvencijas 21. pantā ietvertajiem pēc būtības līdzīgiem noteikumiem tiesai, kurā prasība ir iesniegta kā pirmajā, ir jāizlemj,

vai ir nosakāma tās piekritība [47]. (Es piekrītu, ka judikatūru par Briseles konvenciju vai tās pēcteci — Regulu Nr. 44/2001 nevar automātiski un bez izšķirības piemērot pašreizējai regulai [48], tomēr šķiet, ka tieši šajā gadījumā nav iemesla, lai to netransponētu.)

127. Kas tādā gadījumā būtu darāms, ja, kā tas ir šajā lietā, lietas dalībnieki apstrīd tās tiesas piekritību, kas pieņēma lēmumu, kura atzīšanu vai izpildi lūgts pasludināt? Acīmredzama atbilde ir, ka tas ir jādara tajā pašā tiesā. Ja apstrīdētais rīkojums būtu neatsaucams lēmums par vecāku atbildību, saskaņā ar regulu nepārprotami nepieļaujami būtu, ka māte iegūst atteikumu atzīt vai izpildīt šo rīkojumu Vācijā vai iesniedz sekojošu prasību, ar kuru lūgts pieņemt jaunu neatsaucamu lēmumu, pamatojoties uz to, ka Vācijas, nevis Spānijas tiesai ir piekritība. Tādējādi viņas vienīgā rīcība būtu iesniegt Spānijas tiesā sūdzību par Spānijas tiesas lēmumu par piekritību [49] ar lūgumu — vismaz pēdējās instances tiesā — pieprasīt šīs Tiesas prejudiciālu nolēmumu.

128. Šāds risinājums varētu izrādīties garš [50] (lai arī varētu cerēt, ka tiesvedība tiks cik vien iespējams paātrināta, un, protams, šaubu gadījumā pat pirmās instances tiesa tagad var uzdot jautājumu šai Tiesai un pieprasīt steidzamu tiesvedību), bet tas saskaņā ar regulu ir vienīgais pieejamais risinājums. Tas vēlreiz uzsver valsts tiesām uzliktās atbildības augsto pakāpi, kad tās nosaka piekritību, un ka tām ir jāsniedz skaidri, pilnīgi un saprotami iemesli šādas piekritības noteikšanai. Tikai šāda apziņa var veicināt patiesu savstarpējās uzticības gaisotni, kā to nosaka regula, un tikai šādā gadījumā apelācijas instances tiesa, tiesa, kas citā dalībvalstī pasludina sprieduma izpildi,

47 — 1991. gada 27. jūnija spriedumā lietā C-351/89 *Overseas Union Insurance* u.c. (*Recueil*, I-3317. lpp., 22. un nākamie punkti) Tiesa norādīja, ka mērķi izvairīties no negatīviem piekritības konfliktiem var sasniegt arī tad, ja tiesa, kurā prasība ir iesniegta kā otrajā, neizvērtē tiesas, kurā prasība iesniegta kā pirmajā, piekritību, un nevienā gadījumā tai nav labāka atrašanās vieta, lai noteiktu, vai pēdējai minētajai tiesai ir piekritība. Konvencijas noteikumi ir vienādi abām tiesām, un katra no tām ar vienādām tiesībām var tos interpretēt un piemērot. Ja tiesas, kurā prasība iesniegta kā pirmajā, piekritība tiek apstrīdēta, tiesa, kurā prasība iesniegta kā otrajā, var tikai apturēt tiesvedību, ja tā nenoraida piekritību, bet nevar pati izvērtēt tiesas, kurā prasība iesniegta kā pirmajā, piekritību. 2003. gada 9. decembra spriedumā lietā C-116/02 *Gasser* (*Recueil*, I-14693. lpp., 46. un nākamie punkti) Tiesa apstiprināja šos apgalvojumus, norādot, ka 21. pants ir procesuāls noteikums, kas skaidri balstīts vienīgi uz hronoloģisko secību, kādā attiecīgajās tiesās ir iesniegtas prasības.

48 — Skat., piemēram, ģenerāladvokātes Kokotes [*Kokott*] secinājumus iepriekš 37. zemsvītras piezīmē minētajā lietā *A*, 63. un 64. punkts.

49 — Kā viņa, šķiet, patiesi ir izdarījusi vēlākā galvenajā tiesvedībā Spānijā, pat pirms ticis pieņemts jebkāds neatsaucams lēmums.

50 — Norādu, ka no mātes rakstveida apgalvojumiem un apgalvojumiem tiesas sēdes laikā izriet, ka viņas sūdzība par Spānijas tiesas 2008. gada 28. oktobra lēmumu, ar kuru ir apstiprināta tās starptautiskā piekritība attiecībā uz abiem dvīņiem galvenajā tiesvedībā, netika izskatīta līdz 2010. gada februārim vai martam.

vai attiecīgā gadījumā Tiesa var noteikt jebkurus strīda aspektus cik ātri vien iespējams.

Pagaidu lēmums

129. Kādas atšķirības rodas, ja vispār rodas, ja lēmums (ko pieņem tiesa, kas uzskata, ka tai ir piekritība izskatīt lietu pēc būtības) nepārprotami ir pagaidu lēmums? Tas šajā lietā var būt ticams situācijas vērtējums.

130. Pirmkārt, kā ir norādīts vairākos rakstveida apsvērumos, regula nenosaka skaidru atšķirību starp gala vai neatsaucamiem lēmumiem, no vienas puses, un pagaidu lēmumiem, no otras puses. 2. panta 4. punktā termins "spriedums" ir definēts plaši, neņemot vērā lietoto formālo terminoloģiju, un tajā nav ietverti norādījumi, ka jāizslēdz kāda veida kategorija; II nodaļas noteikumi par piekritību [51] nenošķir tiesvedības atkarībā no tā, vai tik plaši definētais spriedums ir vai nav pagaidu; III nodaļas noteikumi par atzīšanu un izpildi attiecas uz spriedumu atzīšanu un izpildi, tos savstarpēji nenošķirot; un 23. panta b) punkts šajā nodaļā norāda, ka "spriedums" var tikt pieņemts steidzamos apstākļos, netieši norādot, ka tas var būt pagaidu.

131. Es nesaskatu arī nevienu neatliekamu iemeslu, kas saistīts ar pagaidu pasākuma raksturu, lai tos savstarpēji nošķirtu. Tiesa, kurai ir piekritība izskatīt lietu pēc būtības, ir tiesa tajā dalībvalstī, ar kuru bērnam principā ir ciešākā saikne (vismaz ir būtiska saikne). Tā ir arī tiesa, kas pieņems lēmumu pēc būtības par vecāku atbildību — lēmumu, kurš saskaņā ar Regulu ir jāatzīst un jāizpilda visās pārējās dalībvalstīs. Šai tiesai noteikti ir jābūt arī piekritībai pieņemt jebkurus nepieciešamos pagaidu pasākumus līdz brīdim, kad var tikt pieņemts neatsaucams lēmums [52]. Šādi pagaidu pasākumi būs cieši saistīti ar sekojošu neatsaucamu lēmumu. Tiesa lems par šiem pasākumiem, cita starpā ņemot vērā pašas pienākumu pieņemt šādu neatsaucamu

51 — Izņemot 20. pantu, uz kuru šī hipotēze nav attiecināma.

52 — Kā Tiesa vismaz netieši nesen to ir atzinusi ar spriedumu lietā *Detiček* (iepriekš minēts 39. zemsvītras piezīmē), nolemjot, ka lēmumam par pagaidu aprūpes tiesību piešķiršanu, ko pieņēmusi tiesa, kurai ir piekritība pēc būtības, ir augstāks spēks nekā sekojošam lēmumam par pagaidu tiesību piešķiršanu, kurš šķietami ir pamatots ar 20. pantu un ko pieņēmusi tiesa citā dalībvalstī, uz kuru bērns iepriekš piešķirto aprūpes tiesību izpratnē ir aizvests nelikumīgi.

lēmumu tik ātri, cik tas ir savietojams ar ieguvumu izvērtēšanu, un cik vien iespējams centīsies nodrošināt, lai pagaidu pasākumi neapdraud vai neietekmē šo lēmumu.

132. Šķiet, ka šādi apskatīti pagaidu pasākumi, ko nosaka tiesa, kurai saskaņā ar regulu ir piekritība izskatīt lietu pēc būtības, ir jāatzīst un jāizpilda citā dalībvalstī saskaņā ar regulu tādā pašā veidā kā sekojošs spriedums, kas tai pašai tiesai būtu jāpieņem. Jebkura cita pieeja radītu risku, ka tiek pārkāpts šis sekojošais spriedums, sagraujot jebkurus centienus, kas veikti, lai nodrošinātu nepārtrauktību, un ka regula tiek padarīta lielā mērā neefektīva attiecībā uz dažādiem lēmumiem, kurus katru dienu pieņem ģimenes tiesas visā Eiropas Savienībā.

133. Tomēr var apgalvot, ka saīsināta rakstura tiesvedība, kurā tiek pieņemts pagaidu pasākums un kurā bieži trūkst dažas procesuālās garantijas, kas parasti nodrošina lietas taisnīgu izskatīšanu, rada šķēršļus automātiskai atzīšanai un izpildei.

134. Tomēr uz to var atbildēt, ka regulas 23. pants precīzi nosaka apstākļus, kādos atzīšana un izpilde var tikt atteikta, un ka likumdevējs skaidri bija paredzējis šādu saīsinātu tiesas procesu: atteikt tostarp var, ja bērnam netiek sniegta iespēja tikt uzklausītam (izņemot steidzamos gadījumos) vai ja spriedums taisīts aizmuguriski un prombūtnē esošai personai netika pienācīgi paziņots, lai tā varētu nodrošināt aizstāvību, vai tiek aizskarta tās personas vecāku atbildība, kurai netiek sniegta iespēja tikt uzklausītai [53].

135. Tādējādi šķiet, ka regula nenosaka vispārīgus izņēmumus parastai atzīšanas un izpildes kārtībai vienkārši tādēļ, ka tiesvedības ir tādas, kurās dažas parastās procesuālās garantijas var netikt ievērotas. Izņēmumi ir noteikti vienīgi tādiem gadījumiem, ja noteiktas īpašas procesuālās garantijas faktiski netiek ievērotas. Šajā lietā nav norādīts, ka šādas garantijas nebūtu ievērotas; bērni bija pārāk jauni, lai tos uzklausītu, un mātei bija dota pienācīga iespēja iesniegt apsvērumus, ko viņa izmantoja.

136. Cits iespējamais arguments, lai pagaidu pasākumus uztvertu daudz piesardzīgāk, ir tas, ka pagaidu lēmumu, iespējams, nevarēs pārsūdzēt, tādējādi tam lietas dalībniekam,

53 — Attiecīgi 23. panta b) un c) punkts.

kurš vēlas apstrīdēt piekritību, var nebūt tādas iespējas ne izcelsmes dalībvalstī, ne izpildes dalībvalstī.

137. No lietā esošajiem dokumentiem nav skaidrs, vai šāda situācija dominē šajā lietā [54]. Manuprāt, tas pilnībā nav izskaidrots arī Spānijas valdības rakstiski vai mutiski sniegtajās atbildēs uz Tiesas uzdotajiem jautājumiem. Katrā ziņā vismaz ir norādīts, ka ir iespējama noteikta veida pārsūdzība attiecībā uz Spānijas tiesas noteikto piekritību pieņemt apstrīdēto rīkojumu, un šķiet, ka mātei bija vismaz iespēja apstrīdēt šo piekritību sekojošās galvenās tiesvedības ietvaros. Tomēr, lai arī kādi būtu patiesie apstākļi pašreizējā kontekstā, ja kādā noteiktā lietā nav iespējams iesniegt apelācijas sūdzību par tiesas lēmumu par piekritības noteikšanu, tad, ja šis lēmums tiek apstrīdēts šajā tiesā, tai saskaņā ar LESD 267. pantu (EKL 234. pants) ir pienākums iesniegt Tiesai lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu — un tās lūgums, cerams, tiktu izskatīts steidzamības tiesvedībā.

138. Māte savos Tiesai iesniegtajos rakstveida apsvērumos ir norādījusi citu pagaidu lēmuma (ko pieņēmusi tiesa, kurai ir piekritība izskatīt lietu pēc būtības) atzīšanas vai izpildes atteikšanas pamatu tādā pašā veidā kā neatsaucamam lēmumam. Vispirms apgalvojot, ka pasākumus, kas pieņemti 20. pantā noteiktajos apstākļos, nevar atzīt un izpildīt citā dalībvalstī (jautājums, ko es apskatīšu turpmāk [55]), viņa norāda, ka tāda pati pieeja ir jāattiecina uz gadījumiem, kad tiesa nerīkojas šādos apstākļos, bet noteic, ka tai ir piekritība izskatīt lietu pēc būtības, un veic pagaidu pasākumus šīs piekritības ietvaros. Dažādu pieeju izmantošanas gadījumā izpildes dalībvalsts tiesai būtu jānosaka, vai izcelsmes dalībvalsts tiesa savu piekritību pamatojusi ar 8.–14. pantu vai 20 pantu — turpretim regulas 24. pants skaidri aizliedz apstrīdēt izcelsmes valsts tiesas piekritību.

139. Šāds vērtējums, manuprāt, ir kļūdains neatkarīgi no tā, vai savstarpēji ir jānošķir divas pagaidu pasākumu kategorijas. Lai noteiktu, vai pagaidu pasākumi ir veikti, pamatojoties uz piekritību izskatīt lietu pēc būtības, kas izriet no regulas noteikumiem, vai 20. pantā noteiktajos apstākļos, nav *jāapstrīd*

54 — Skat. iepriekš 63. punktu. Skat. arī 2009. gada 25. jūnija spriedumu lietā C-14/08 *Roda Golf & Beach Resort* (Krājums, I-5439. lpp., 24.–30. punkts).

55 — Skat. tālāk 156. un nākamos punktus.

izcelsmes valsts tiesas piekritība, bet gan tikai *jāpārliecinās* par pamatu, saskaņā ar kuru tiesa uzskatījusi, ka tā ir kompetenta.

140. Patiešām, ne vienmēr var būt viegli pārliecināties par šādu pamatu. Šajā lietā apstrīdētais rīkojums nav tik skaidri un pilnīgi pamatots, kā būtu vēlams — lai arī šķiet, ka Spānijas tiesa šo jautājumu apskatījusi no dažādiem aspektiem un noteikusi, ka tā ir kompetenta, atsaucoties uz vairākiem iespējamiem piekritības izskatīt lietu pēc būtības pamatiem, bet ne uz 20. pantu. Citos gadījumos pamatojums var būt daudz īsāks, pat nebūt vispār, tādējādi pilnībā neievērojot pienākumus, kas noteikti valstu tiesām, pamatojoties uz savstarpējās uzticības principu, kas caurauž regulu.

141. Komisija un Vācijas valdība it īpaši norāda, ka, ja no lēmuma, kura atzīšanu vai izpildi ir lūgts pasludināt, nosacījumiem vai satura nav iespējams skaidri pārliecināties par piekritības noteikšanas pamatojumu, tad līdzīgi kā lietā *Mietz* [56] ir jāpieņem, ka tas ir pamatots ar 20. pantu. Čehijas valdība tiesas sēdē aizstāvēja tieši pretēju pieeju.

142. Spriedumā lietā *Mietz* Tiesa uzsvēra (saistībā ar Briseles konvenciju), ka izcelsmes tiesa, nosakot zaudējumu atlīdzību, nav skaidri norādījusi tās piekritību izskatīt lietu pēc būtības saskaņā ar konvenciju un ka šādas piekritības pamats neizriet no sprieduma (kā tas būtu, ja spriedumā, piemēram, būtu noteikts, ka atbildētāja pastāvīgā dzīves vieta bija izcelsmes valsts tiesas valsts, kas ir līgumslēdzēja, un ka neviens no konvencijā noteiktajiem ekskluzīvās kompetences veidiem nav piemērojams). Attiecīgi Tiesa uzskatīja, ka, ja izcelsmes tiesa neko nemin par tās piekritības pamatiem, tad atbilstoši nepieciešamībai pārliecināties, ka konvencijas noteikumi nav pārkāpti, tās spriedums ir jāveido tā, lai varētu secināt, ka tās piekritība veikt pagaidu pasākumus ir balstīta uz valsts tiesību aktiem un nevis uz no konvencijas izrietošu piekritību izskatīt lietu pēc būtības.

143. Kā jau iepriekš norādīts, ne visi judikatūras par Briseles konvenciju un Regulu Nr. 44/2001 aspekti ir piemēroti, lai tos bez ierobežojumiem attiecinātu uz pašreizējās regulas noteikumiem. Šis aspekts, manuprāt, ir jāizvērtē — lai arī es neredzu iemeslu

56 — 1999. gada 27. aprīļa spriedums lietā C-99/96 (*Recueil*, I-2277. lpp., it īpaši 50. un 55. punkts).

Čehijas valdības piedāvātās pretējās pieejas piemērošanai.

144. Pašreizējā regula — pretēji Briseles konvencijai un Regulai Nr. 44/2001 — īpaši paredz saziņu tiesu starpā, ko nepieciešamības gadījumā veicina attiecīgo dalībvalstu centrālās iestādes. Tas atbilst savstarpējās sadarbības būtībai, kas ir regulas pamatā, ka šāda saziņa ir jāattiecina uz visiem jautājumiem, kas var veicināt vai paātrināt attiecīgo tiesvedību saistībā ar sprieduma atzīšanu vai izpildi. Tā kā šeit ir tikai jāpārliecinās par pamatu, saskaņā ar kuru izcelsmes valsts tiesa ir noteikusi tās kompetenci, saziņai nevajadzētu būt pārāk apgrūtinošai.

145. Tādējādi es attīstīšu Tiesas pieeju Briseles konvencijas kontekstā. Regulā noteiktā paaugstinātās pakāpes sadarbība un īpašie noteikumi par saziņu tiesu starpā — pienākums, kas saskaņā ar judikatūru [57] ir jāpilda — noteic, ka izpildes valsts tiesai šaubu gadījumā par izcelsmes valsts tiesas noteikto piekritības pamatojumu ir jāpārliecinās par šo pamatojumu, sazinoties ar attiecīgo tiesu. Tikai tad, ja šādu centienu rezultātā nav iespējams iegūt saprātīgi ātru rezultātu, ir jāpieņem, ka piekritība ir noteikta 20. panta 1. punktā noteiktajos apstākļos.

146. Manuprāt, šajā lietā, pat ja apstrīdētais rīkojums nav tik skaidrs, kā to varētu vēlēties, no šī rīkojuma izriet pašsaprotams secinājums, ka Spānijas tiesa uzskatīja, ka tai ir piekritība izskatīt lietu pēc būtības, un tā nepamatojās uz 20. pantu [58].

147. Jāpapildina, ka neatsaukšanās uz 20. pantu šīs lietas apstākļos ir pareiza, jo Spānijas tiesā izskatāmās prāvas laikā M. nevienu brīdi neatradās Spānijā (No sprieduma lietā *Detiček* [59] 50.–52. punkta varētu secināt, ka, lai veiktu pagaidu pasākumus attiecībā uz vecāku atbildību 20. pantā noteiktajos apstākļos, ne tikai bērnam, bet arī personai, kurai iepriekš bija un/vai no jauna piešķirta vecāku atbildība, ir jāatrodas attiecīgajā dalībvalstī. Tomēr es piekrītu viedoklim, ko tiesas sēdē pauda vairāki dalībnieki, ka šāda pieeja ir nepareiza un ka tikai bērna klātbūtne ir tā, kas nosaka, vai attiecībā uz viņu ir iespējams pieņemt steidzamus pagaidu pasākumus). Attiecībā uz S. fakts, ka viņa kopš dzimšanas nekad nav pametusi Spānijas teritoriju, nozīmē, ka

57 — Skat. iepriekš 96. punktu un 42. zemsvītras piezīmi.

58 — Skat. 54.–61. punktu un 104. punktu, un iepriekš 43. zemsvītras piezīmi.

59 — Iepriekš minēts 39. zemsvītras piezīmē.

Spānijas tiesu piekritība izskatīt lietu pēc būtības saskaņā ar 8. pantu ir neapstrīdama un ka šajā gadījumā (šobrīd) nepastāv jautājums par atzišanu vai izpildi citā dalībvalstī.

148. Visbeidzot, māte *Amtsgericht Stuttgart* ir apgalvojusi, ka, neskatoties uz Spānijas tiesas saskaņā ar regulas 39. pantu izsniegto apliecību, apstrīdētais rīkojums nav izpildāms Spānijā, jo attiecīgā veida pagaidu pasākumi nav spēkā, ja vien 30 darba dienu laikā netiek uzsākta tiesvedība pēc būtības, un šajā lietā tēvs neuzsāka tiesvedību minētajā termiņā [60].

149. Jautājums, vai šāds apgalvojums ir vai nav faktiski pamatots un atbilstošs Spānijas procesuālām tiesībām, nav tāds, uz ko var sniegt atbildi šī Tiesa. Tomēr var rasties uz regulu attiecināmi jautājumi, ja lietas dalībnieks citā dalībvalstī lūgs pasludināt izpildi tādam pasākumam, kas vairs nav izpildāms izcelsmes valstī, bet attiecībā uz kuru ir izsniegta apliecība.

150. Saskaņā ar regulas 28. panta 1. punktu, lai spriedumu, kas nosaka vecāku atbildības īstenošanu, varētu izpildīt citā dalībvalstī, tam ir jābūt izpildāmam izcelsmes dalībvalstī. Saskaņā ar 37. panta 1. punkta b) apakšpunktu un 39. pantu pieteikumam par izpildes pasludināšanu ir jāpievieno apliecība, ko izsniegusi izcelsmes dalībvalsts kompetenta tiesa, izmantojot II pielikumā doto veidlapas paraugu. Šīs apliecības 9.1. punktā attiecīgajai tiesai ir jānorāda, vai spriedums ir izpildāms saskaņā ar šīs valsts tiesību aktiem. Tādējādi rodas jautājums, vai izpildes dalībvalsts tiesa var pārbaudīt apliecībā norādīto, lai pārliecinātos, vai spriedums (joprojām) ir izpildāms.

151. Manuprāt, tiesa, kurai ir iesniegts pieteikums par izpildes pasludināšanu, var šādi rīkoties. Lai arī 31. panta 2. punkts noteic, ka pieteikumu var noraidīt tikai dēļ kāda no 23. pantā noteiktajiem iemesliem, šķiet loģiski nepieciešams, lai pieteikumu būtu iespējams noraidīt arī tad, ja spriedums nav izpildāms izcelsmes dalībvalstī, jo šāda prasība par izpildīšanu ir 28. panta 1. punktā skaidri noteikts nosacījums. II pielikumā noteiktās apliecības izsniegšana tomēr nav absolūta šī nosacījuma izpildes prasība, jo 38. panta 1. punkts pieļauj, ka izpildes dalībvalsts tiesa pieņem līdzvērtīgus dokumentus vai citu informāciju. Vēl jo vairāk, nekas III nodaļas 2. un 3. iedaļā, kas regulē spriedumu par vecāku atbildību izpildes pasludināšanas tiesvedību,

60 — Skat. iepriekš 65. punktu.

nenoteic, ka II pielikuma apliecība ir saistoša vai neapstrīdama.

152. Tas ir skaidrs pretstats 4. iedaļas noteikumiem, kurā ir noteikta ar saskarsmes tiesībām saistītu spriedumu vai spriedumu, kuros noteikta bērna atpakaļatdošana, izpilde. Šajā iedaļā ir paredzēta apliecību izdošana, izmantojot attiecīgi III un IV pielikumā doto veidlapu paraugus, un paredzēta atzīšana un izpilde "bez nepieciešamības pēc izpildes pasludināšanas un bez iespējas pretoties sprieduma atzīšanai, ja spriedums ir apstiprināts izcelsmes dalībvalstī" [61]. Šajā iedaļā ir paredzēts arī, ka nevar iesniegt pārsūdzību par apliecības izsniegšanu [62], taču, tā kā nav paredzēta iespēja pieņemt citus līdzvērtīgus dokumentus vai informāciju, faktiski apliecības izsniegšana ir noteikta kā obligāts priekšnosacījums sprieduma izpildei.

153. Tādējādi šķiet, ka likumdevēja nodoms bija, no vienas puses, nošķirt spriedumus par vecāku atbildības īstenošanu un, no otras puses, spriedumus, kas saistīti ar saskarsmes tiesībām vai bērna atpakaļatdošanu [63]. Attiecībā uz pēdējiem minētajiem spriedumiem apliecība par tostarp izpildāmību izcelsmes dalībvalstī ir izšķiroša; tā ir gan nepieciešama, gan saistoša. Attiecībā uz pirmajiem minētajiem spriedumiem apliecība ir svarīga, taču nav ne absolūti nepieciešama, ne neapstrīdama.

154. Ja pasākuma izpildei izcelsmes dalībvalstī ir noteikti ierobežojumi un tas zaudēs vai var zaudēt spēku pēc noteikta laika perioda vai iestājoties vai neiestājoties noteiktam notikumam, tad, protams, ir ne tikai vēlama, bet neatņemama savstarpējās uzticēšanās sistēmas, kas caurauž regulu, sastāvdaļa, ka izcelsmes valsts tiesa šādus ierobežojumus norāda apliecībā. Ja šādas norādes nav, jebkura ieinteresētā puse var iesniegt pierādījumus, ka šāds pasākums vairāk nav izpildāms. Šādā gadījumā tiesu un centrālo iestāžu starpā ir pieejami tie paši saziņas līdzekļi, kas pieejami, ja ir jāpārliecinās par piekritības pamatu. Ja pēc šādas saziņas tiek saņemta apmierinoša

61 — Skat. 41. panta 1. punktu un 42. panta 1. punktu.

62 — 43. panta 2. punkts.

63 — Šāds uzskats, šķiet, radies no preambulas 23. un 24. apsvēruma, kas, kā liekas, attiecas tikai uz "spriedumiem par saskarsmes tiesībām un spriedumiem par atpakaļatdošanu", runājot par automātisku atzīšanu bez iemesliem izpildes atteikšanai un apliecības pārsūdzēšanas neiespējamību.

atbilde, izpildes valsts tiesai acīmredzami nav jāturpina tālāka izvērtēšana, taču šādas atbildes neesamības gadījumā tā nedrīkst kavēt puses laicīgi sniegt pierādījumus ar citiem līdzekļiem.

155. Tādējādi man ir radies viedoklis, ka pagaidu pasākumi, ko dalībvalsts tiesa ir pieņēmusi, pamatojoties uz kompetenci, ko tā konstatējusi saskaņā ar regulas noteikumiem par piekritību izskatīt lietu pēc būtības, ir jāatzīst un jāizpilda citā dalībvalstī tādā pašā veidā kā jebkurš cits spriedums, kas ar to pašu pamatojumu ir pieņemts saskaņā ar regulas 21. un nākamajiem pantiem. Tiesai, kas izskata pieteikumu par šāda pasākuma atzīšanu vai neatzīšanu vai izpildes pasludināšanu, ir tiesības pārliecināties par piekritības pamatojumu, uz ko pamatojusies izcelsmes valsts tiesa, vai nu no tās lēmuma noteikumiem, vai satura, vai, ja nepieciešams, sazinoties tieši ar šo tiesu vai izmantojot atbilstošu centrālo iestādi. Tikai un vienīgi tad, ja pēc šādas saziņas netiek iegūts precīzs rezultāts, ir jāpieņem, ka piekritība tika noteikta 20. panta 1. punktā noteiktajos apstākļos. Attiecībā uz (pagaidu) lēmumu par vecāku atbildību tie paši saziņas līdzekļi var tikt izmantoti, lai pārliecinātos, vai lēmums (joprojām) ir izpildāms izcelsmes dalībvalstī, ja saskaņā ar 39. pantu izsniegtas apliecības pareizība tiek apstrīdēta.

Otrā hipotēze: ar 20. pantu atļauti pasākumi

156. Vai tāds pats secinājums attiecībā uz atzīšanu un izpildi ir piemērojams, ja attiecīgie pagaidu pasākumi pieņemti, pamatojoties nevis uz regulā noteikto piekritību izskatīt lietu pēc būtības, bet uz valsts tiesību aktiem 20. pantā noteiktajos ierobežotajos apstākļos?

157. Acīmredzami sākotnējie apsvērumi ir, ka pati 20. panta redakcija ierobežo šajā pantā paredzēto pasākumu raksturu ("attiecībā uz personām vai lietām") tādā veidā, ka jautājumi par atzīšanu un izpildi citā dalībvalstī neradīsies bieži. Papildus tam fakts, ka šādi pasākumi nav spēkā, tiklīdz tiesa, kurai ir piekritība izskatīt lietu pēc būtības, uzsāk tiesvedību, nozīmē, ka jebkurai atzīšanai vai izpildei var būt arī tikai pagaidu nozīme attiecībā uz

to pusi, kura lūgusi atzīšanu vai izpildi [64]. Tomēr fakts, ka šādu situāciju rašanās iespēja ir daudz mazāka 20. pantā noteiktajos apstākļos nekā tad, ja tiesa, kurai ir piekritība izskatīt lietu pēc būtības, pieņem pagaidu pasākumus, nenozīmē, ka šādas situācijas nekad nevar rasties, it īpaši apstākļos, ja strīds rodas bērna likumīgas pagaidu uzturēšanās laikā trešā dalībvalstī.

158. No tiem, kuri iesniedza rakstveida apsvērumus, tikai Spānijas un Itālijas valdības uzskata, ka pasākumi, kas pieņemti 20. pantā noteiktajos apstākļos, ir jāatzīst un jāizpilda citās dalībvalstīs. Abas norāda uz regulas 2. panta 4. punktā iekļauto ļoti plašo "sprieduma" definīciju [65] — šis termins lietots visās regulas normās par atzīšanu un izpildi un, kā tās uzskata, ir jāpiemēro jebkuram izpildāmam jebkuras tiesas lēmumam neatkarīgi no tā pieņemšanas pamata. Itālijas valdība uzsver tiesību tikt uzklausītam svarīgumu, ko tā uzskata par vienīgo būtisko kritēriju, lai lēmumu atzītu par izpildāmu citā dalībvalstī. Spānijas valdība uzskata, ka regulas lietderīgā iedarbība tiktu apdraudēta, ja 20. pantā noteiktajos apstākļos pieņemtajiem pasākumiem netiktu piemēroti noteikumi par atzīšanu un izpildi [66].

159. Lai arī Komisija rakstveida apsvērumos pauda viedokli, ka 20. pants nav piemērojams galvenās tiesvedības kontekstā, tiesas sēdes laikā tā attīstīja diezgan oriģinālu pieeju. Tā ierosināja, ka regulas 21. un nākamo pantu noteikumi patiešām ir piemērojami 20. panta 1. punktā noteiktajos apstākļos pieņemtiem pasākumiem, bet vienīgi tad, ja katru no šiem apstākļiem — attiecīgās persona vai lietu klātbūtne, steidzamība un pasākumu pagaidu raksturs — var precīzi pārbaudīt un ja ir nodrošinātas tiesības tikt uzklausītam. It īpaši tā apgalvoja, ka pasākuma pagaidu raksturs ir skaidri jānorāda pieņemtajā lēmumā un jānorāda arī spēkā esamības termiņš.

160. Lai arī tā var būt vēlama pieeja, taču šķiet, ka pašā regulā nav pamatojuma šādai pieejai. It īpaši šķiet, ka šāda pieeja būtu saistīta ar 21. un nākamo pantu piemērošanu, vienlaicīgi mainot 24. panta piemērošanu,

64 — Protams, dažiem pasākumiem, tādiem kā tiesas lēmumam atļaut pārdot bērnam piederošu ātri bojājošos īpašumu (vai laulātajam pārim piederošu īpašumu, jo 20. pants attiecas arī uz laulības šķiršanu, laulāto atšķiršanu vai laulības atzīšanu par spēkā neesošu) vai lēmumam par ķirurģiskas operācijas veikšanu bērnam (abi piemēri minēti iepriekš 16. zemsvītras piezīmē minētajā Lagarda ziņojumā par 1996. gada Hāgas konvenciju, 68. punkts attiecībā uz šīs konvencijas 11. panta 1. punktu), būs *de facto* sekas, kuras ir jāatzīst citā dalībvalstī.

65 — "[..] tiesas spriedums, kas saistīts ar vecāku atbildību, neatkarīgi no tā, kā spriedums var tikt dēvēts, tostarp, dekrēts, rīkojums vai lēmums."

66 — Citējot 2008. gada 11. jūlija spriedumu lietā C-195/08 PPU *Rinau* (Krājums, I-5271. lpp., 80. un nākamie punkti).

kas aizliedz apstrīdēt piekritību. Tādējādi es neuzskatu, ka šāda pieeja būtu pamatota ar tiesību aktiem pašreizējā situācijā.

161. Citi lietas dalībnieki, kuri iesniedza rakstveida apsvērumus, izvirzīja vairākus argumentus, kas savstarpēji pārklājas un kas atbalsta viedokli, ka 21. un nākamajos pantos iekļautie noteikumi par atzīšanu un izpildi nav piemērojami pagaidu pasākumiem, kas pieņemti, pamatojoties vienīgi uz 20. pantu.

162. Pirmkārt, Portugāles un Apvienotās Karalistes valdības ierosināja, ka tādēļ, ka 20. pants attiecas uz "pagaidu" pasākumiem, nevis uz spriedumiem, ar šo pantu īpaši bija paredzēts izslēgt šādus pasākumus no termina "spriedums", kas izmantots pārējā regulas tekstā, it īpaši noteikumos attiecībā uz atzīšanu un izpildi. Es neuzskatu to par pārliecinošu argumentu, it īpaši ņemot vērā 2. panta 4. punkta vārdus "neatkarīgi no tā, kā spriedums var tikt dēvēts, tostarp, dekrēts, rīkojums vai lēmums", lasot tos kopsakarā ar 2. panta 1. punktā iekļauto ļoti plašo "tiesas" definīciju. Ja likumdevējs šajā sakarā būtu paredzējis savstarpēji atšķirt 20. pantā noteiktos terminus "pasākums" un "spriedums", tam būtu jābūt noteiktam skaidrāk. Drīzāk šķiet, ka vārdu izvēle, iespējams, izriet no šīs normas priekštečiem [67], kuros gandrīz vienīgi izmantots termins "pasākumi".

163. Turpinājumā Čehijas, Portugāles un Apvienotās Karalistes valdības visas uzsvēra, ka 20. pants ir izņēmums no regulas vispārējās sistēmas un kā tāds tas ir jāinterpretē sašaurināti. Es piekrītu, ka 20. pants ir izņēmums — bet tas ir izņēmums no II nodaļā ietvertajiem vispārējiem noteikumiem par piekritību (tai skaitā *lis pendens* [68]), kuros tas ir iekļauts, un nevis III nodaļas noteikumos par atzīšanu un izpildi. Tādējādi es piekrītu, ka 20. pants ir jāinterpretē sašaurināti, izlemjot, vai situācija iekļaujas tā piemērošanas jomā, it īpaši attiecībā uz steidzamiem apstākļiem un atrašanos attiecīgās valsts teritorijā. Tomēr es neesmu pārliecināta, ka tas kā automātisks secinājums rada noteikumu par atzīšanu un izpildi sašaurinātu piemērošanu, it īpaši ņemot vērā acīmredzami izsmeļošo regulas 23. pantā iekļauto neatzīšanas pamatu sarakstu [69].

67 — Skat. iepriekš 30.–47. punktu.

68 — Skat. tālāk 169. punktu.

69 — Skat. iepriekš 18. punktu; atbilstošs neatzīšanas pamatu saraksts attiecībā uz spriedumiem lietās par laulības šķiršanu, laulāto atšķiršanu un laulības atzīšanu par spēkā neesošu ir iekļauts 22. pantā. Vēl jo vairāk ir jānorāda, ka ģenerāladvokāte Kokote iepriekš 37. zemsvītras piezīmē minēto secinājumu lietā *A* 56. punktā, uz ko pamatojas Apvienotās Karalistes valdība, apskatīja tikai jautājumu par piekritību, ar ko šī lieta bija saistīta, un nevis jautājumu par spriedumu atzīšanu un izpildi.

164. Nākamais arguments, ko izvirzījusi māte un Ungārijas un Apvienotās Karalistes valdības, ir pamatots ar sprieduma lietā *A* [70] 50.–52. punktu, kurā Tiesa būtībā noteica, ka, tā kā pasākumi, uz kuriem attiecas 20. pants, ir tie, kurus "attiecīgajā dalībvalstī paredz likums", valsts likumdevējam ir jāizstrādā šie pasākumi, un tā kā to noteikšana notiek, pamatojoties uz valsts tiesību normām, to saistošajam raksturam ir jāizriet no attiecīgajām valsts tiesībām. Tādējādi šie lietas dalībnieki norāda, ka pagaidu pasākumiem, kas pieņemti, pamatojoties vienīgi uz 20. pantu, nav no regulas izrietoša saistoša spēka un, tā kā šāds saistošais spēks izriet no valsts tiesību normām, šo pasākumu darbība ir ierobežota tās valsts teritorijā, kurā šīs tiesību normas ir piemērojamas.

165. Tomēr, manuprāt, jebkurš lēmums, uz kuru attiecas regula, neatkarīgi no tā, vai tas ir pagaidu vai citāds lēmums, pieņemts, pamatojoties uz piekritību izskatīt lietu pēc būtības saskaņā ar regulu vai vienkārši pamatojoties uz 20. pantu, saistošo spēku vispirms iegūst no tās valsts tiesību normām, kuras tiesa tos ir pieņēmusi, un tikai pēc tam no regulas [71]. Saskaņā ar 28. panta 1. punktu ir skaidri noteikts nosacījums, ka, lai pasludinātu izpildi citā dalībvalstī, spriedumam, kas nosaka vecāku atbildības īstenošanu, jābūt izpildāmam izcelsmes dalībvalstī. Tādējādi, šķiet, nav iemesla jautājumus saistībā ar pagaidu pasākumu, kas pieņemti 20. pantā noteiktajos apstākļos, izpildi risināt citādi nekā jautājumus saistībā ar jebkuriem citiem pasākumiem, pamatojoties vienīgi uz to saistošā spēka rašanās pamatu [72].

166. Cits arguments, ko Apvienotā Karaliste izvirzījusi rakstveida apsvērumos, ir tāds, ka "20. pantā noteikto pasākumu" atzīšana un izpilde ārpus izcelsmes dalībvalsts teritorijas var graut regulas kopējo sistēmu un vispārīgo noteikumu, ka piekritība ir tās dalībvalsts tiesai, kurā ir bērna pastāvīgā dzīvesvieta. 20. pants nodrošina pilnīgu piekritību, bet rada risku, ka tiesa, kurai ir piekritība izskatīt lietu pēc būtības, pieņem lēmumu ar nokavēšanos. Šis risks varētu palielināties, ja 20. pantā noteiktie pasākumi ir jāizpilda citās dalībvalstīs. Piemēram, viens no vecākiem 20. pantā noteiktajos apstākļos varētu lūgt tiesu, kurai saskaņā ar regulu nav piekritības izskatīt lietu pēc būtības, noteikt pagaidu aprūpes tiesības. Ja otrs no vecākiem bērna pastāvīgās dzīvesvietas

70 — Iepriekš minēts 37. zemsvītras piezīmē.

71 — Turklāt, tā kā regulā nav ietveri noteikumi par materiālajām tiesībām nevienā no jomām, uz kurām tā attiecas, vienmēr būs gadījumi, pat tad, ja piekritība skaidri ir pamatota ar 8.–15. panta noteikumiem, ka jebkuriem noteiktajiem pasākumiem praktiski ir jābūt tādiem, kas "paredzēti valsts normatīvajos aktos".

72 — Es atkal vēlos uzsvērt (skat. iepriekš 69. zemsvītras piezīmi attiecībā uz ģenerāladvokātes Kokotes secinājumiem), ka spriedumā lietā *A* Tiesa neapskatīja nevienu jautājumu par spriedumu izpildi citā dalībvalstī, bet tai vienīgi tika uzdots jautājums, vai valsts normatīvo aktu noteikumi par pagaidu pasākumiem, kas pieņemti 20. pantā noteiktajos apstākļos, ir saistoši — un tā atbildēja, ka tas ir valsts tiesību jautājums.

valstī centīsies iesniegt prasību tiesā, kurai ir piekritība, šī tiesa nevarēs pieņemt piekritību, līdz tiesa, kurā kā pirmajā tika iesniegta prasība, atteiksies no piekritības. Praksē tas var prasīt noteiktu laiku — kurā pirmais no vecākiem var būt ieguvis rīkojumu, kas ir atzīts un izpildāms visā Eiropas teritorijā.

167. Tādējādi šķiet, ka šāda pieeja liek pieņemt, ka, ja pieteikums ir iesniegts dalībvalsts tiesai, pamatojoties vienīgi uz to, ka pastāv regulas 20. pantā noteiktie apstākļi, šī tiesa 19. panta *lis pendens* noteikumu izpratnē ir jāuzskata par tiesu, kurā kā pirmajā tika iesniegta prasība, tādējādi tiesa, kurā kā otrajā tika iesniegta prasība, nevar izskatīt lietu, kamēr pirmā minētā tiesa nav atteikusies no piekritības [73].

168. Tomēr tiesas sēdē Apvienotā Karaliste pauda citādu pieeju, uzskatot, ka 20. pants no regulas noteikumiem par piekritību "izdala" īpašu jomu, attiecībā uz kuru nav piemērojami šie noteikumi, bet gan valsts tiesību aktu noteikumi par piekritību. Vācijas valdība papildināja, ka formāli 19. pantam seko 20. pants, kas piemērojams vienīgi noteikumiem par piekritību, kas atrodas pirms šī panta, un ka tiktu zaudēta 20. panta lietderīgā iedarbība, ja uz to tiktu attiecināti noteikumi par *lis pendens*. Komisija uzskatīja, ka noteikumi par *lis pendens* ir piemērojami, bet 19. panta tests par "to pašu prasības pamatu" jāpiemēro precīzi ar mērķi, lai, kā Komisija uzskata, prasības pamats praktiski nekad nebūtu tāds pats kā galvenajā tiesvedībā un tiesvedībā, kas notiek 20. panta 1. punktā noteiktajos apstākļos.

169. Es uzskatu, ka tiesai, kura darbojas tikai saskaņā ar 20. pantu, nav regulā noteiktās piekritības. Vienīgais, kas tai nav "aizliegts", ir tādu steidzamu pasākumu pieņemšana, kas ir nepieciešami un ko paredz valsts tiesību akti attiecībā uz personām vai lietām, kas atrodas tās teritoriālajā piekritībā, un šādu pasākumu piemērošanu var noteikt tikai līdz brīdim, kamēr tiesa, kurai ir piekritība izskatīt lietu pēc būtības, uzsāk attiecīgu tiesvedību. Pats fakts, ka tā darbojas vienīgi uz 20. panta pamata, nozīmē, ka tās piekritība *nevar* tikt noteikta saskaņā ar 19. pantu un uz tajā izskatāmo lietu nav piemērojami noteikumi par *lis pendens*. No 20. panta, it īpaši 20. panta 2. punkta, struktūras šķiet skaidrs, ka noteikumi neaizliedz iesniegt prasību tiesā, kurai saskaņā ar regulu ir piekritība izskatīt lietu pēc būtības un kuras pieņemtie lēmumi nekavējoties

73 — Pieņēmums, kam *Amtsgericht* un *Oberlandesgericht Stuttgart* varētu piekrist (skat. iepriekš 69. un 70. punktu).

aizvieto tos lēmumus, kas pieņemti saskaņā ar 20. pantu. No otras puses, lai arī, iespējams, praksē tiek sasniegts tāds pats rezultāts, Komisijas uzskats, šķiet, ir nevajadzīgi sarežģīts un nepārliecinošs.

170. Tādējādi es nesaskatu, ka tiktu apdraudēta regulas kopējā sistēma vai vispārīgais noteikums, saskaņā ar kuru piekritība ir tās dalībvalsts tiesai, kurā ir bērna pastāvīgā dzīvesvieta, ja pagaidu pasākumi, kas pieņemti 20. pantā noteiktajos apstākļos, tiek atzīti vai izpildīti citā dalībvalstī, nevis tajā, kurā šie pasākumi tika pieņemti. Es regulas kopējo sistēmu izprotu tā, ka tiklīdz tiesā, kurai ir piekritība izskatīt lietu pēc būtības, ir iesniegta prasība, tā nepārtraukti saglabā kompetenci veikt jebkurus nepieciešamos pasākumus. Jebkuras citas tiesas kompetence pieņemt pagaidu pasākumus 20. pantā noteiktajos apstākļos ir pakārtota šai piekritībai izskatīt lietu pēc būtības. Ja pastāv aizkavēšanās iespēja, tā rodas nevis no noteikumiem par *lis pendens* vai no pasākumu, kas pieņemti 20. pantā noteiktajos apstākļos, izpildīšanas, bet gan vienīgi no iespējamā rūpības trūkuma, iesniedzot prasību tiesai, kurai ir piekritība izskatīt lietu pēc būtības. No otras puses, no šajos apstākļos pieņemto pasākumu — kas pēc definīcijas ir steidzami nepieciešami — sekām būtu potenciāli viegli izvairīties, ja, kamēr šāda prasība nav izskatīta, to izpilde tiktu izbeigta, tiklīdz bērns tiek pārvests pāri valsts robežai.

171. Neviens no argumentiem, ko es līdz šim esmu izvērtējusi, nav pārliecinājis, ka pagaidu pasākumi, kas pieņemti 20. pantā noteiktajos apstākļos, attiecībā uz to atzīšanu un izpildi citā dalībvalstī ir jākvalificē atšķirīgi nekā tie pasākumi, kas ir vai nav pagaidu pasākumi un kurus pieņēmusi tiesa, kurai saskaņā ar regulu ir piekritība izskatīt lietu pēc būtības. Tomēr cits arguments, ko izvirzījušas Vācijas un Ungārijas valdības, šķiet pārliecinošāks.

172. Pašreizējās regulas 20. panta 1. punkta redakcija ir identiska Regulas Nr. 1347/2000 12. panta un (izņemot norādi uz "konvenciju" nevis "regulu") Briseles II konvencijas 12. panta redakcijai. Gan paskaidrojuma rakstā par Komisijas 1999. gada priekšlikumu, pēc kura tika pieņemta Regula Nr. 1347/2000 [74], gan Borasa ziņojumā par Briseles II konvenciju [75] attiecībā uz šiem noteikumiem norādīts (ar identisku tekstu): "Šajā pantā iekļautais noteikums ir ierobežots, un tam ir teritoriālā iedarbība valstī, kurā pasākums pieņemts." Savukārt paskaidrojuma

74 — COM(1999) 220, galīgā redakcija.

75 — Iepriekš minēts 8. zemsvītras piezīmē.

rakstā par Komisijas 2002. gada priekšlikumu pašreizējai regulai [76] attiecībā uz 20. pantu norādīts: "Šis pants lielā mērā izriet no Padomes Regulas (EK) Nr. 1347/2000 12. panta. [..]", lai arī tajā nav skaidri norādīta tā teritoriālā iedarbība.

173. Tādējādi šāds apstākļu kopums norāda uz visu trīs instrumentu sagatavotāju apzinātu nodomu no spriedumu atzīšanas un izpildes citās dalībvalstīs noteikumu piemērošanas jomas izslēgt pagaidu pasākumus, kurus tiesa, kurai nav piekritības izskatīt lietu pēc būtības, pieņēmusi, pamatojoties uz steidzamību un klātbūtni. Jāpieņem, ka Padome apzinājās šādu rezultātu, kad tā pieņēma Regulu Nr. 1347/2000, un apstiprināja to, neizdarot izmaiņas tās 12. pantā. Domāju, ka var arī pieņemt, ka būtu bijis jāizdara dažas noteiktas izmaiņas, lai pašreizējās regulas kontekstā izmainītu šo pieeju.

174. Ir jāņem vērā, ka citi elementi senākos regulas priekštečos var liecināt par labu atzīšanai un izpildei. Šlosera ziņojumā par 1978. gada pievienošanos Briseles konvencijai [77], piemēram, attiecībā uz tādiem pašiem konvencijas noteikumiem ir norādīts, ka pagaidu pasākumu, kas noteikti Īrijas un Apvienotās Karalistes tiesību aktos, lielā dažādība radīs noteiktas grūtības, "ja šajās valstīs pieņemti pagaidu spriedumi būs jāizpilda sākotnējās Kopienas dalībvalstīs saskaņā ar izpildes procedūrām" — tādējādi skaidri norādot, ka izpilde citās dalībvalstīs bija paredzēta. Lagarda ziņojums par 1996. gada Hāgas konvenciju [78] norāda, ka aizsardzības pasākumi, kas pieņemti steidzamos gadījumos saskaņā ar šīs konvencijas 11. pantu, ir jāatzīst visās līgumslēdzējās valstīs, turpretim saskaņā ar 12. pantu pieņemtiem pagaidu pasākumiem, kas nav steidzami, ir ierobežota teritoriālā iedarbība.

175. Tomēr, neskatoties uz šādām norādēm, lai arī cik pārliecinošas tās var būt, un neskatoties uz priekšrocībām, ko es saredzu [79] iespējā saskaņā ar regulu atzīt un izpildīt citā dalībvalstī pasākumus, kas veikti 20. panta 1. punktā noteiktajos apstākļos līdz brīdim, kamēr tiesa, kurai ir piekritība izskatīt lietu pēc būtības, uzsāk tiesvedību, man šķiet skaidrs no šīs tiesību normas tiešās likumdošanas vēstures, ka šādu pasākumu galvenā iedarbība ir paredzēta tikai tajā dalībvalstī, kurā tie ir pieņemti. Regulas 21. un nākamo pantu noteikumi,

76 — COM(2002) 222, galīgā redakcija.
77 — Iepriekš minēts 10. zemsvītras piezīmē, 183. punkts.
78 — Iepriekš minēts 16. zemsvītras piezīmē, 72. un 75. punkts.
79 — Skat. iepriekš 170. punktu, *in fine*.

kas paredz gandrīz automātisku spriedumu atzīšanu un izpildi citās dalībvalstīs, tādējādi nav piemērojami šādiem pasākumiem.

176. Tomēr ir jāuzsver, kā šāds izdarītais secinājums nenozīmē, ka regula *aizliedz* jebkādu 20. panta 1. punktā noteiktajos apstākļos pieņemto pasākumu atzīšanu vai izpildi citā dalībvalstī. Tas drīzāk nozīmē, ka regula šādu pasākumu atzīšanu un izpildi neregulē. Attiecībā uz jautājumiem, kuri nav noteikti regulā, dalībvalstu savstarpējās attiecībās jāturpina piemērot jau esošās konvencijas [80]. Viena no šādām konvencijām var būt 1980. gada Eiropas konvencija [81], kas savstarpēji nenošķir pagaidu un citus pasākumus, bet kuras 14. pants nosaka līgumslēdzējām valstīm "lēmumiem par bērnu aprūpes tiesībām piemērot ātru un vienkāršu atzīšanas un izpildes procedūru". Šajā lietā piemērojama var būt arī 1983. gada divpusējā konvencija [82].

177. Attiecīgi, ja pagaidu pasākumam, kas pieņemts 20. panta 1. punktā noteiktajos apstākļos — un tādējādi saskaņā ar valsts tiesību aktos noteikto piekritību un tiesību aizsardzības līdzekļiem —, nevar piemērot regulā noteikto gandrīz automātisko atzīšanas un izpildes procedūru, tam tomēr var piemērot citu, lai gan, iespējams, apgrūtinošāku valsts tiesību aktos noteiktu procedūru, un it īpaši var piemērot tādu procedūru, kas noteikta daudzpusējās vai divpusējās konvencijās, kuru dalībnieces ir attiecīgās dalībvalstis.

178. Nonākot pie šāda secinājuma, es neuzskatu par nepieciešamu apskatīt jautājumu (iepriekš 113. punktā norādītais iv) iebildums), vai izpildes dalībvalsts tiesa var apstrīdēt piekritību, kas noteikta saskaņā ar 20. pantu. Fakts, ka M. neatradās Spānijā laikā, kad tika pieņemts apstrīdētais rīkojums un ka viens no 20. panta 1. punktā noteiktajiem nosacījumiem tādējādi netika ievērots, nav svarīgs Vācijas tiesām, ja regulā iekļautie noteikumi par atzīšanu un izpildi jebkurā gadījumā nav piemērojami gadījumos, kad piekritība noteikta uz šī panta pamata. Šādā gadījumā tāda paša veida apsvērumi ir piemērojami attiecībā uz apgalvojumu, ka apstrīdētais rīkojums zaudēja spēku, tiklīdz tika iesniegts pieteikums par tā izpildi.

179. Katrā ziņā, ja jautājums par pasākuma, kas pieņemts 20. panta 1. punktā noteiktajos apstākļos, atzīšanu un izpildi ir tāds jautājums, kas nav noteikts regulā, tad 24. pantā

80 — Skat. regulas 59.–62. punktu.
81 — Skat. iepriekš 40. un 46. punktu.
82 — Skat. iepriekš 48. punktu.

noteiktais aizliegums apstrīdēt piekritību nav piemērojams, ja tiek lūgta atzīšana vai izpilde.

Nobeiguma piezīmes

180. Analizējot jautājumus, kas radušies saistībā ar šo lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, es uzskatīju par nepieciešamu izvēlēties plašāku pieeju un apskatīt jautājumus, kas beigās varēja neizrādīties pilnībā attiecināmi uz izskatāmo jautājumu risinājumu.

181. Lielā mērā tas ir acīmredzamo pretrunu dēļ starp pamatojumu (lai arī kāds tas būtu), saskaņā ar kuru Spānijas tiesa faktiski noteica savu piekritību, un tiesvedības iesniedzējtiesā ietvaros izdarīto pieņēmumu par to, kāds šis pamatojums bija.

182. Šī pretruna — kopā ar faktu, kas tomēr jāmin, ka tēvs neiesniedza nekādus apsvērumus, — traucēja ne tikai Tiesai tās centienos sniegt noderīgu atbildi uz galveno radušos jautājumu, bet arī dalībvalstīm un Komisijai to mēģinājumos palīdzēt Tiesai šajā sakarā. Kopumā tas, iespējams, ir veicinājis procesa pagarināšanos, kuram tieši pretēji vajadzēja būt cik vien iespējams ātram, ņemot vērā attiecīgo bērnu intereses.

183. Pretruna, šķiet, ir radusies daļēji tādēļ, ka apstrīdētajā rīkojumā nav skaidri norādīts piekritības pamatojums, saskaņā ar kuru tas pieņemts, un, iespējams, daļēji tādēļ, ka mātes *Bundesgerichtshof* iesniegtā kasācijas sūdzības forma noteica vai tai saskaņā ar to tika noteikti procesuālie ierobežojumi.

184. Lai arī kādu iemeslu dēļ radusies, pretrunas esamība un tās sekas tomēr lika man atkārtoti uzsvērt valstu tiesām uzliktos pienākumus, kas izriet no regulas noteiktās savstarpējās uzticēšanās sistēmas, kuras galvenais mērķis ir nodrošināt strīdu par vecāku atbildību ātru atrisināšanu, ko veic tiesa, kura ir labākā atrašanās vietā tiesas spriešanai bērna interesēs — un šajā gadījumā ļoti mazu dvīņu interesēs.

185. Šis mērķis šajā lietā nav sasniegts.

Secinājumi

186. Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, es uzskatu, ka Tiesai uz *Bundesgerichtshof* uzdoto prejudiciālo jautājumu ir jāatbild šādi:

— pagaidu pasākumi, ko dalībvalsts tiesa pieņēmusi, pamatojoties uz kompetenci, ko tā ir konstatējusi saskaņā ar Padomes 2003. gada 27. novembra Regulas (EK) Nr. 2201/2003 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi laulības lietās un lietās par vecāku atbildību noteikumiem par piekritību izskatīt lietu pēc būtības, ir jāatzīst un jāizpilda citā dalībvalstī tādā pašā veidā kā jebkurš cits spriedums, kurš, pamatojoties uz to pašu pamatojumu, ir pieņemts saskaņā ar šīs regulas 21. un nākamajiem pantiem;

— pagaidu pasākumi, kurus dalībvalsts tiesa pieņēmusi Regulas Nr. 2201/2003 20. pantā noteiktajos apstākļos, pamatojoties uz valsts tiesību aktiem, nav jāatzīst un jāizpilda citā dalībvalstī saskaņā ar regulas 21. un nākamajiem pantiem. Tomēr šī regula neaizliedz šādu pasākumu atzīšanu un izpildi saskaņā ar valsts tiesību aktos noteiktu procedūru, it īpaši tādu procedūru, kas noteikta daudzpusējās vai divpusējās konvencijās, kuru dalībnieces ir attiecīgās dalībvalstis;

— tiesai, kura izskata pieteikumu par pagaidu pasākuma atzīšanu vai neatzīšanu vai izpildes pasludināšanu, ir tiesības pārliecināties par piekritības pamatojumu, uz ko pamatojusies izcelsmes valsts tiesa, vai nu no tās lēmuma noteikumiem, vai satura, vai, ja nepieciešams, sazinoties tieši ar šo tiesu vai izmantojot atbilstošu centrālo

iestādi. Tikai un vienīgi tad, ja neviens no šiem līdzekļiem nesniedz skaidru un apmierinošu rezultātu, ir jāpieņem, ka piekritība tika noteikta 20. panta 1. punktā noteiktajos apstākļos. Attiecībā uz pagaidu lēmumu par vecāku atbildību tie paši saziņas līdzekļi var tikt izmantoti, lai pārliecinātos, vai lēmums (joprojām) ir izpildāms izcelsmes dalībvalstī, ja saskaņā ar Regulas Nr. 2201/2003 39. pantu izsniegtas apliecības pareizība tiek apstrīdēta; un, ja šāda saziņa ir nesekmīga, var izmantot citus pierādīšanas līdzekļus, ja tie iesniegti laicīgi.